Ochotnické divadlo

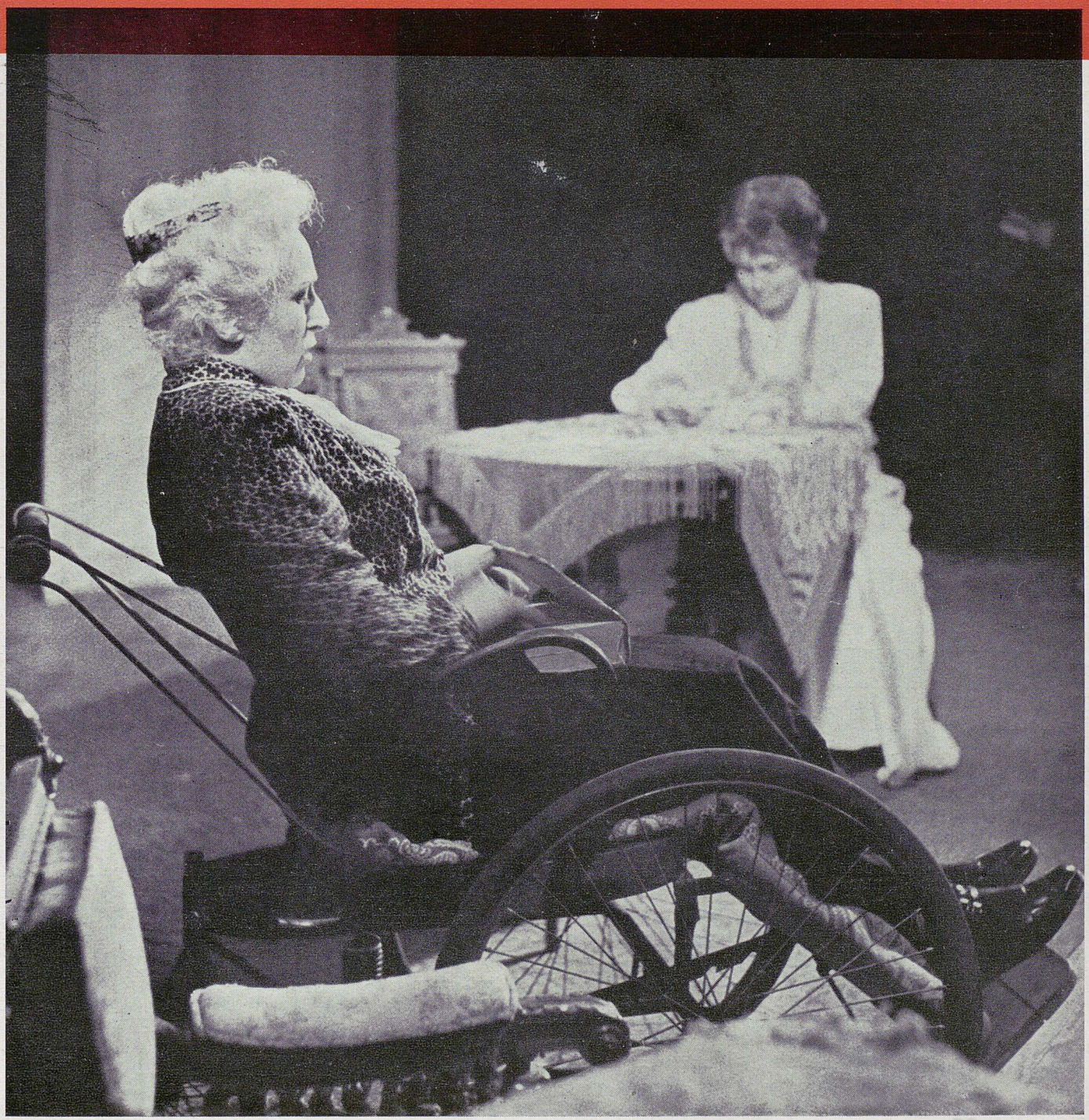

ROČNÍK VII 1961 ČÍSLO 8

Spojené soubory Plzeňska: V. Cach, Paní Kalafová

Michalkovovo Sombrero uvedl na Šrámkově Písku školský soubor z Lipan u Prešova

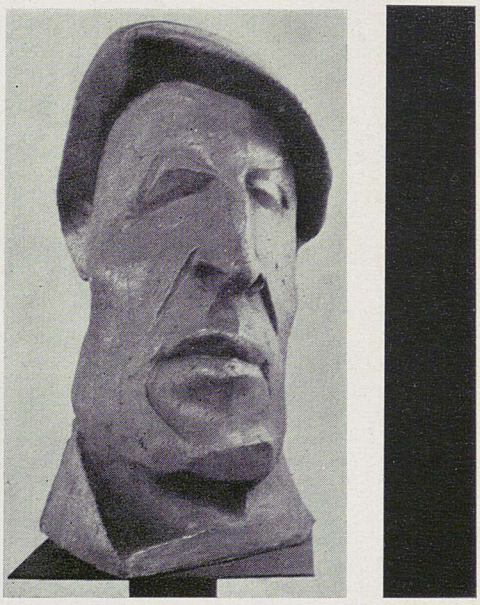

Přinášíme vám dva snímky z pozoruhodných pražských výstav. První je z výstavy Dělnické revoluční divadlo, o níž jsme podrobně referovali v 5. čísle. Je to snímek ze sjezdu dělnických ochotníků z r. 1929 v Lidovém domě v Michli. Sjezd stanovil bojový program proti přežitkům oportunismu v dělnickém divadelním hnutí. Druhý snímek O. Voršulky je z výstavy „S komunisty" ve strahovském Památníku národního písemnictví, která dokumentuje literární ruch po boku Komunistické strany Československa. Na snímku je plastika Jaroslava Preclíka Spisovatel Vladislav Vančura, oběť fašismu.

Ochotnické divadlo

Ročník VII, č. 8, srpen 1961 ● Vydává ministerstvo školství a kultury v nakladatelství Orbis, národní podnik, Praha 2, Stalinova 46 ● Redakce: Jiří Beneš (vedoucí redaktor), Slávka Dolanská - Scherlová ● Redakční kruh: Jiří Valenta (předseda), Jaroslav Beránek, Jiří Bílý, Cyril Bláha, Bohuš Cirnfus, Jaroslav Černý, Antonín Čuba, Viktor Doubek, Petr Grimm, dr. Miroslav Jurák, dr. Josef Koenigsmark, Ladislav Lhota, Vladimír Semrád, Valerie Sochorovská, dr. Jiří Valchář, dr. Pavel Vavruch, Marie Votavová ● Grafická úprava: Miloslav Fulín ● Adresa redakce: Praha 1, Stalinova 3, telefon 221054, 220957 ● Vychází začátkem každého měsíce ● Cena jednotlivého výtisku **4 Kčs** ● Tiskne Knihtisk, n. p., závod č. 2, Praha 2, Slezská 13 ● Rozšiřuje poštovní novinová služba (PNS) ● F-10*10363. Toto číslo mělo redakční uzávěrku koncem června 1961. Vyšlo 20. srpna 1961.

© Orbis 1961.

VÝSLEDKY V. ŠRÁMKOVA PÍSKU

V první kategorii (od 6 do 15 let):

1. cena: Pionýrský kroužek ZK Strojírenských závodů Vysoké Mýto za inscenaci hry J. Mlejnka Červená záplata

2. cena: neudělena

3. cena: souboru SVVŠ Prievidza za provedení hry Z. Slávikové Víťazi

Zvláštní uznání souboru Domu pionýrů a mládeže v Brně v oboru malých dramatických forem (pásmo Děti bojující)

V druhé kategorii (od 16 do 20 let):

1. cena neudělena

2. cena: Goldoniho Lhář v provedení souboru Jana Nerudy SVVŠ Praha 1

3. cena neudělena

Čestné uznání Ladislavu Novotnému za dlouholeté vedení školského souboru Jana Nerudy

Janu Millerovi za postavu Harlekýna z inscenace Lháře

Ve třetí kategorii (od 21 do 26 let):

1. cena: souboru J. Zeyera MOD České Budějovice za inscenaci Arbuzovovy Irkutské historie

2. cena: Hornickému divadlu Radnicka za inscenaci Corrinthovy hry Trojané

3. cena: souboru Sliač za inscenaci dramatizace Otčenáškovy novely Romeo, Julie a tma

Čestná uznání: Jiřímu Benešovi za režii Trojanů, Rudolfu Šimice za roli Päkra v téže inscenaci a za příkladnou spolupráci s mládeží, Martě Gogálové za roli Ester v Romeu, Julii a tmě a Janu Gogálovi za příkladnou spolupráci profesionála s ochotnickým souborem.

Děti na jevišti

Na závěr V. Šrámkova Písku se sešli vedoucí souborů, pedagogové, profesionální divadelníci a zahraniční hosté z Kuby, Polska, Maďarské lidové republiky a Německé demokratické republiky, aby společně řešili problém nad jiné závažný: *jaké má být divadlo, hrané dětmi.* Na vysokou úroveň konference mělo vliv hned několik příznivých okolností: nemlátila se prázdná sláma, protože se tu sešli ti, kteří otázku estetické a etické výchovy dítěte řeší denně, ať teorií či praxí; konference byla výborně organizována, hlavní referáty (O. Kryštofek: Úkoly a problémy divadla hraného dětmi, dr. M. Jarolímová: Fantazie, její vývoj a pohádka, M. Jančuška: Zpráva o současné situaci divadla hraného dětmi) byly rozmnoženy tiskem a odevzdány účastníkům předem k prostudování, takže se získal drahocenný čas k přímé diskusi. Po prvním dnu konference pokračovala diskuse ještě v kroužcích (dramaturgickém a autorském, hereckém a režijním, výtvarném, organizačním a metodickém) a závěry, k nimž kroužky došly, byly předneseny jako návrhy na počátku dalšího dne.

Jaké problémy se řešily? Spolupráce školy s pionýrskou organizací, rodičovským sdružením, ochotníky z klubů velkých závodů, problémy dramaturgie, vliv pohádek na vývoj dětské fantazie a přeceňování pohádek, jaký je hrdina dětského jeviště.

Jan Voráček hovořil o rozdílnosti úrovně IV. a V. Šrámkova Písku. Průběh V. ročníku je méně úspěšný. Zavinil to nedostatečný výběr představení, který neprováděla jednotná porota (ústřední), ale kraje, které zase neměly možnost porovnání s kvalitami ostatních představení. Osvědčila se spolupráce Ústředního poradního sboru pro divadlo s ústřední komisí Soutěže tvořivosti mládeže; poradní sbor má zvláštní sekci divadla pro děti a mládež; o podobnou organizaci by se měly postarat i okresy a kraje. Po divadle, hraném dětmi, zůstává zatím neřešen ještě další problém II. věkové kategorie, jíž bude třeba věnovat mimořádnou pozornost. Nejvyšší úroveň má III. kategorie — ovšem v podstatě se vůbec neliší od ochotnických souborů dospělých.

Josef Mlejnek, autor loňské úspěšné hry Výprava za hrdinou a letošní Červené záplaty, která dosáhla mimořádného úspěchu v představení školského souboru z Vysokého Mýta, hovořil o zkušenostech z práce s dětmi. Režisér školského souboru se neobejde bez spolupracovníků. Je pravda, že na škole nikdo režiséru-učiteli nebrání v divadelní práci, ale také mu nikdo nepomáhá. Doporučuje z vlastních zkušeností spojit se s rodičovským sdružením, s ochotníky z místního závodu a pionýrskou organizací. Důležitou podmínkou je splnit makarenkovský požadavek kulturního prostředí, které spolupůsobí na výchovu dítěte. Závodní klub Strojírenských závodů poskytl souboru ochotně své vkusně vybavené místnosti, které dětem umožnily plně se soustředit na divadelní práci. V otázce dramaturgie považuje za nesprávné, aby se dítěti zakrývaly společenské otázky. Dítě nežije v izolovaném světě od světa dospělých. Názor, že práce v divadelním kroužku má neblahý vliv na prospěch dítěte, je nesprávný. Jako doklad uvádí případ z vlastního souboru. (Ostatně jeho názor byl potvrzen v dalších diskusních příspěvcích. Jeden z diskutérů odmítl vůbec

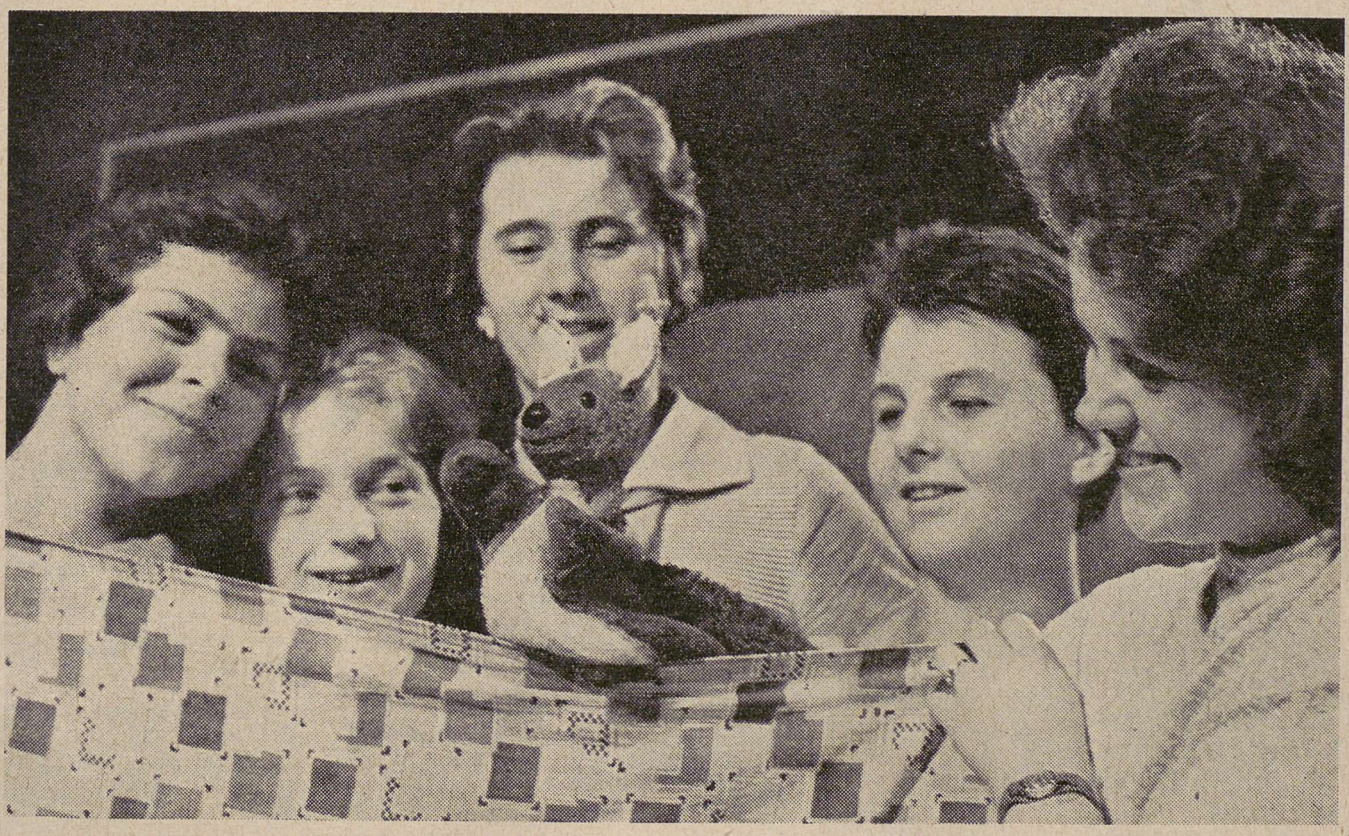

Mincův záběr z Mlejnkovy Červené záplaty — vítězného představení V. Šrámkova Písku; uvedl pionýrský dramatický kroužek z Vysokého Mýta

stanovisko, aby v souboru byly děti jen s dobrým školním prospěchem. Kolektiv sám má dobrý výchovný vliv na jedince.) Alternování v rolích samozřejmě zdvojnásobuje režijní práci, ale bohatě se vyplatí. Kolik alternací, tolik nových pojetí role. Často se stává, že děti z druhého obsazení předčí nakonec svou houževnatostí původní obsazení. Dětské primadonství nevyrůstá z kolektivu, má kořeny v rodině (neblahý vliv mají maminky, zamilované nekriticky do talentu svého dítěte). Primadonství se musí zneškodnit hned v počátku, jinak může dětský kolektiv rozklížit.

Nesmírně důležitý je osobní příklad dospělých. Vedoucí souboru musí být kázní a houževnatostí opravdu v čele souboru. Velký vliv na vztah k dospělým měly ve vysokomýtském souboru besedy se starým členem KSČ a spolupráce se šedesátiletou ochotnicí, která s dětmi hrála v představení a byla nejpilnější v docházce a ve studiu.

Jaký je vlastně hrdina školního jeviště? V Červené záplatě vymyslel J. Mlejnek jako typickou hru „lajdáků" tzv. cvrnkaný fotbal se třemi mincemi. Chlapci ho přišli přemlouvat, zda by raději nemohli hrát šachy, protože na jejich škole se vášnivě hrají šachy. Poslouchá dětské hovory. Děti se baví o vyučovací látce, o zkouškách, technice, sportu, nálepkách. A my se pak dovídáme z her, že jejich zvláštní zálibou je kouření... Na jeho škole žili studenti, kteří za okupace ilegálně pracovali a položili životy za svobodu národa. Naše mládež má pokrokové tradice, jimž naši dramatikové zůstávají stále dlužni.

Jiří Pober kritizoval nízkou úroveň většiny předvedených dětských představení a bezradnou dramaturgii v tomto odvětví. Doporučuje, aby soutěž nejmladších končila v krajích a aby bylo navázáno užší spojení mezi učiteli a ochotníky.

Se zatajeným dechem, hluboce dojati jsme naslouchali projevu mladé učitelky *Jarmily Petránkové* z Janských Lázní. Učí děti, které se zotavují po obrně — i ty, které se následků obrny už nikdy nezbaví. Založila s nimi divadelní soubor. Divadelní práce je výbornou psychoterapií, zbavují se při ní komplexů méněcennosti, zapomínají i na své sociální problémy. Zvláště děti ve věku dvanácti-třinácti let, které jsou postiženy tělesnou vadou, bývají zatrpklé, až zlé. Divadlo jim vrací pocit radosti, je pro ně hledačstvím krásna. Jarmila Petránková vypráví o otřesných případech duševního mrzáctví dospělých... kdy rodiče opouštějí dítě, postižené tělesnou vadou. — A přece při jejím projevu jsme sami procházeli na konferenci přerodem — od hlubokého soucitu k optimismu, kterého má tato mladá učitelka vrchovaté bohatství. Vypráví, jak je důležité, aby dítě zapomínalo při hře na svou tělesnou vadu. Proto také záměrně obsazuje role tak, že některé, vyžadující větší pohybové schopnosti, dává hrát dětem s minimální možností pohybu. Systematická divadelní práce přinesla už souboru krásné výsledky: získal na okresních festivalech už značné úspěchy, aniž by poroty musely přihlížet ke zvláštnosti tohoto souboru.

Za zdravý podnět považuji poněkud paradoxní srovnání *M. Ferebauera* ochotnické soutěže s fotbalovou ligou: v lize může hrát pouze klub, který má dorost a žáky. Neškodilo by tedy, použít se také jednou u fotbalistů (na jejichž výhody v životě závodu tak často žehráme). Doporučuje také, aby pionýrské domy, oplývající metodiky pro různá zájmová odvětví, měly rovněž metodika pro divadlo.

Z projevů zahraničních hostů zaznamenávám nejzajímavější podněty soudružek z Polska a Maďarské lidové republiky. *T. Letkowská* vyprávěla o organizaci soutěže v Polsku: jsou tu jen dvě soutěžní kategorie, děti od 7 do 13 let a mládež do 18 let (nad 18 let jsou už považováni za dospělé); studenti soutěží ve vlastní kategorii, neboť jejich divadlo je výlučné ve svém zaměření i úrovni. Překvapilo ji, že se v Písku neobjevil ani jeden soubor vysoké školy. Požadavky na řemeslnou rutinu jsou polskými porotami kladeny až na druhé místo, nejvíce se hodnotí styl představení a dramaturgie. Domnívá se, že u nás příliš pečujeme o didaktické poslání divadla; v Polsku více oceňují inscenační odvahu.

V Maďarsku, jak vyprávěla *dr. Anna Keményová,* je divadlo chápáno především jako estetická výchova dítěte. Ve věku šesti až deseti let děti nenastudovávají celovečerní hry. Nejsou v tom věku ještě schopny zachytit myšlenkový celek hry, místo podstaty pochopí povrch, jejich herecké prostředky nejsou ještě vyvinuty. Šťastnou jevištní formou jsou lidové dětské hry, dětské tance, básně, sborové písně, loutkové hry. Dětem mladším než čtrnáctiletým doporučují se pohádky, vyspělejší děti hrají hry o dnešním životě dětí. Musí to být ovšem hra jasná s postavami, které se vyvíjejí, a se srozumitelnou ideou. Příkladem takové hry je na Šrámkově Písku Mlejnkova Červená záplata. V minulých letech se v Maďarsku v dobrém úmyslu napáchalo mnoho škod v dramaturgii, děti hrály hry o partyzánech a fašistech a postavy schematizovaly, nepochopily složitý proces. Toto zjednodušování vede pak k falešnosti, k předstírání v politických názorech. Dnes v Maďarsku dosahují velkého úspěchu přehlídky malých forem: Příkladem takové formy je pásmo Člověk v poezii — Dítě v poezii, Stáří v poezii (má velký vliv na zlepšení vztahu dítěte ke starým lidem, pro jeho hlubší chápání stáří, úctu ke stáří). Jak v Maďarsku oceňují vliv divadla na výchovu dítěte dokazuje i to, že novým předmětem na Vysoké škole pedagogické je *vedení divadelního kroužku.*

K otázce dětského hrdiny a dětské kritiky představení promluvila *dr. M. Jarolímová.* Diskutovala s několika třídami o zhlédnutých představeních Dickensova Olivera Twista a Pourovy Ve slepé uličce. Děti spontánně prohlásily, že je jim bližší Oliver Twist než Slepá ulička, že v Pourově hře se děti chovají tak, jak by se nechovali ani největší „šroti" (originální slovník: šrot je šplhoun, který patří do šrotu). Méně vyspělé děti si povšimly atraktivních podrobností v inscenaci, krádeže, vraždy, nejtalentovanější děti hodnotily už představení a myšlenku hry. Dr. M. Jarolímová zdůraznila, že na děti mají největší vliv výrazné osobnosti, tedy i výrazně zlé. Proto je důležité, aby autoři dovedli pravdivě a výrazně postavit do čela hry kladného hrdinu.

Z kroužků zaznamenáváme nejzajímavější podněty. *Dramaturgický kroužek* doporučil, aby se Učitelské noviny věnovaly problému divadla hraného dětmi, Ochotnické di-

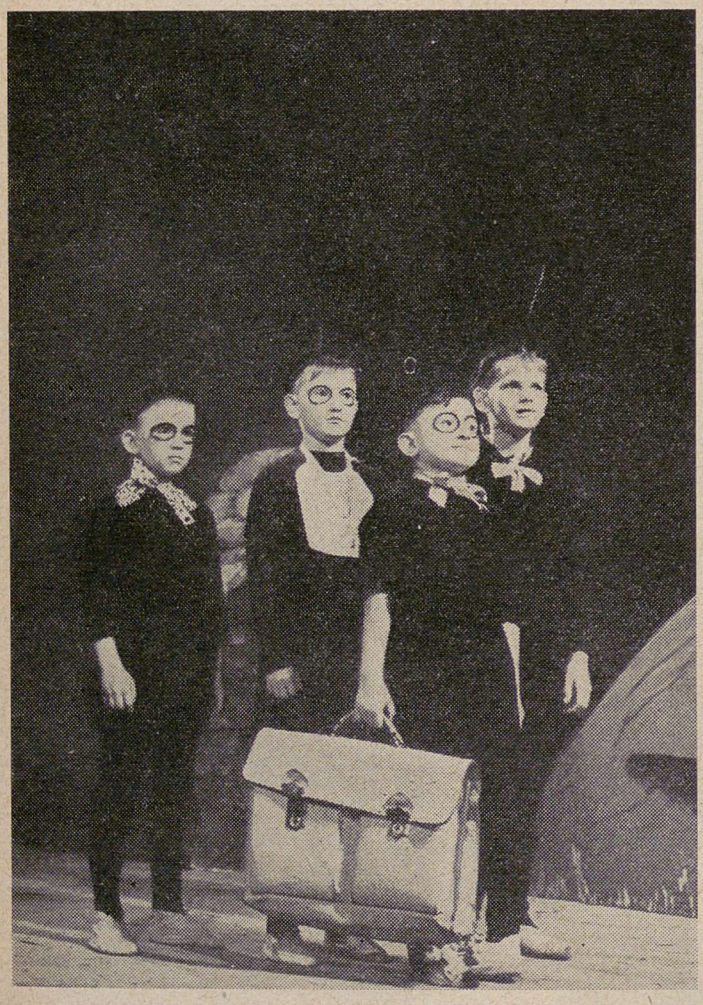

Malátova dramatizace Sekorova Ferdy Mravence v provedení dětského dramatického souboru z Bezdružic

vadlo aby pravidelně recenzovalo novinky z této dramaturgické oblasti a aby byly tiskem vydány teoretické publikace o školním divadle. Doporučuje se spolupráce s rozhlasem a televizí (na pomoc režisérům dětských souborů). I v okresech by se měly utvořit kolektivy začínajících autorů za podpory okresních poradních sborů. Vedoucím souborů by mělo být poskytnuto pravidelné dramaturgické školení. Ovšem záleží na souborech, jak dalece se budou zajímat o materiály, které již jsou a budou k dispozici. — *Organizační kroužek* navrhl změny v STM, soutěžení pouze ve dvou kategoriích, 9—15 let a 16—22 let, termín uzavření okresních kol do 31. března a krajských do 30. dubna. Šrámkův Písek by měl být podle tohoto návrhu týdenní a každý den by vystoupil pouze jeden soubor. — *Kroužek režijní práce* navrhuje čtrnáctidenní internátní školení pro vedoucí divadelních dětských souborů. Pro spolupráci s filmem a televizí navrhuje, aby byl zachycen postup režijní práce v Dismanově souboru.

*

Konferenci uzavřel *Miloslav Disman, nositel Řádu práce.* Všechny podněty, které se tu nakupily v bohaté míře, budou dále předány řídícím institucím k uvážení a zlepšení práce. Konference se nejvíce zabývala divadlem jako estetickou výchovou dítěte. Estetika — to je přístup ke kráse umění. Umění hovoří v uměleckých obrazech o kráse i šerednu života. Proto například Josef Mlejnek v Červené záplatě ne naturalisticky, ale pečlivě a citlivě charakterizuje jazyk dětí. Na tento první estetický požadavek se nesmí nikdy zapomínat, zvláště ne v dramatické „samoobsluze": nezaměňovat naturalismus s pravdivostí.

Za úspěchem dětského kolektivu je vždy práce umělce-pedagoga. To neznamená vždy jen učitele, ale prostě všech, kdo jsou vychovateli dětí ať v pionýrské organizaci či v ochotnickém souboru. Práce v dětském souboru je prací pedagoga. Proto je tak důležitá otázka alternací. Máme-li možnost několikerého obsazení role, rozhodněme se vždy pro alternaci. Kdo z dětí zahraje vynikajícím způsobem velkou roli, nechť příště hned hraje v komparsu. Braňme se tak primadonství, které narušuje kolektiv.

Nezapomenutelně zapůsobil na účastníky konference projev J. Petránkové o psychoterapii divadlem. Divadlo — to je radost dětí, životodárná síla.

S radostí oznámil M. Disman, že 1. září t. r. zahajují svou činnost „Lidušky" — tj. *lidové školy umění.* Soustředí se v nich dosavadní výtvarné a hudební školy i taneční odvětví a vznikne nová větev literárně dramatická. Děti od 12 let budou zpočátku procházet „komplexní" výchovou, teprve ve 3. ročníku se jejich školení bude štěpit podle vloh na literární, recitační, herecké, režijní a loutkářské. Vyučovat budou učitelé z jedenáctiletek, spisovatelé, herci a hudební a výtvarní umělci. Jsme prvním státem na světě, který chce v tak široké míře podchytit talenty. V r. 1970 bude uměleckými školami procházet už 9,5 % všeho žactva. Nebudeme je vychovávat jen pro vysoké umělecké školy. Budou především novou, dokonale vyzbrojenou generací v lidové umělecké tvořivosti.

Čeká nás všechny mnoho práce, ale bude opravdu krásná, protože ji věnujeme našim dětem, naší budoucnosti.

SLÁVKA DOLANSKÁ

DĚTI JSOU KVĚTY ŽIVOTA

Dozněla znělka V. Šrámkova Písku, utichlo město, které po 11 dní hlučelo mladými hlasy, a nastal čas zamýšlení, hodnocení a vážení. Zvolili jsme za název tohoto článku citát, protože se chceme zamýšlet nad tím, zda skutečně bylo učiněno všechno pro to, aby se tyto květy rozvíjely do krásy socialistického života pomocí umění, tentokrát konkrétně divadelního. Nejde totiž jen o těch 19 představení, která byla předvedena v průběhu ústředního kola divadelní části STM. Podle soudu odborníků z krajů to byla nejlepší představení s nejlepší možnou dramaturgickou i inscenační úrovní. Promítneme-li si tento obraz do hloubky, zjistíme, že byla vyvinuta nesmírná snaha, která velmi často ztroskotala hned na prvním úskalí divadelní práce, tj. na dramaturgii. A je hned napočátku nutno velmi důrazně říci, že letošní Šrámkův Písek, byl-li něčím neúspěchem, tedy byl neúspěchem *autorů.* Těžko můžeme od dětských souborů žádat dobrá představení, v nichž by se přirozeně, bez zábran a čistě rozvíjel dětský talent, v nichž by jak dětští herci, tak malí diváci nacházeli myšlenky přiměřené svému věku a umění, na kterém má růst jejich estetický cit, je-li drtivá většina současných her pro děti jen neumělým pokusem o dramatickou literaturu, omíláním věčných pravd (i nepravd) a schematickým přehledem dobrých a zlých skutků ať z říše člověčí nebo zvířecí. Avšak nejen v dramatické literatuře, v níž se mohou uplatnit dětští herci, můžeme konstatovat již citovaný neúspěch autorů. Podobně je tomu se hrami pro dospívající mládež nebo lépe řečeno pro mládež „dospělou", tak kolem osmnácti, dvaceti let. Zde sice je již několik skutečných her, je jich však žalostně málo a ani jedna z nich není od českého nebo slovenského autora. Dokladem toho je i V. Šrámkův Písek, kde ze sedmi představení hraných mládeží byly 2 Irkutské historie, 1 Goldoni, 1 Corrinth, 2 dramatizace románů a jen jediná hra tzv. lidového autora, hra skutečně po všech stránkách špatná. A v tomto případě se autoři nemohou ani vymlouvat na finanční stránku věci, neboť dobrou hru o mladých lidech může hrát všech dvaapadesát (nebo i více) profesionálních divadel, tak jako se hraje Irkutská historie nebo hry Rozovovy atd.

Vraťme se však k té části Šrámkova Písku, v níž hrají divadlo děti dětem nebo děti dospělým. Zde je možno udělat velmi přesně dělící čáry: hry o dětech, hry o zvířátkách (nebo lépe řečeno ze života hmyzu) a konečně dramaticko-recitační nebo recitačně zpěvní a taneční pásma.

Tyto tři kategorie her hraných dětmi představují celkem 10 představení. Naprosto suverénně zvítězila mezi nimi *Červená záplata* Josefa Mlejnka. Ta hra, která vyšla v červnovém čísle Ochotnického divadla jako příloha. Není tedy třeba seznamovat čtenáře s jejím obsahem. Přečte-li si tuto hru kdokoliv, kdo se více nezabývá divadlem hraným dětmi, může si lehce učinit úsudek, že je to hra zcela běžné úrovně, trochu řídkého obsahu, poněkud didaktická, jejíž hlavní hrdina, pionýr Karel Mazur, je příliš dobrý pro tento svět. Inscenace souboru ZK strojírenských závodů z Vysokého Mýta, jehož režisérem je autor hry (a zároveň autor Výpravy za hrdinou, která byla vítěznou hrou IV. Šrámkova Písku), byla však vzorovou ukázkou tvořivé práce režijní, herecké a pedagogické, která šla vysoko nad samotný text a dala prožít malým i dospělým divákům jednu z nejradostnějších chvil na Šrámkově Písku r. 1961. Zkušený pedagog a nesmírně citlivý režisér dokázal to, co málokterý druhý na této přehlídce. Dokázal vést děti k pravdivému jednání, dokonalému pochopení textu a charakterizaci postav, která vyplývala z jejich zkušeností.

Přímým protipólem této inscenace bylo představení Dětské scény ZK Elektroizola Tábor, která zahrála hru Libora (nikoliv Pavla) Hanuše *Případ Pavla Kováře.* Zde snad nejvíce zabolela otázka dramaturgická. Dobře vedený padesátičlenný soubor, který si klade značně vysoké cíle, ztroskotal na nedostatečném textu, ve kterém děti nejednají, ale hovoří a mluví, mluví a hovoří. Závěry jednotlivých výstupů dopadly rozmazaně a pro diváky bylo celé představení nezáživné, protože chudokrevný konflikt nedává možnosti pointovat, vyhrocovat a zostřo-

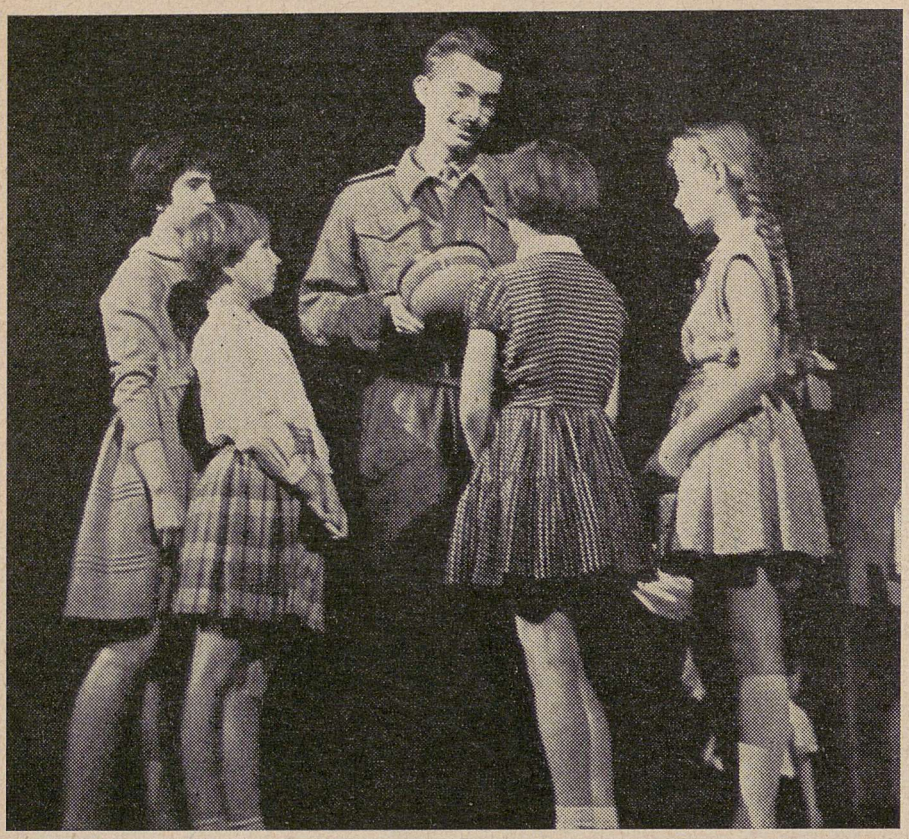

Estrádní studio OB Rakovník uvedlo Raketový let

vat rozpory a ani děj hry nedává příležitost k jednání postav, takže jsou děti svázány do úplné bezkrevnosti. A přece tento text patří mezi nejoblíbenější hry školních souborů. Nikoliv pro uměleckou stránku věci, ale proto, že je jedním ze tří textů, v němž se nevyskytuje žádná dospělá postava.

Spíše blíže k Případu Pavla Kováře než k Červené záplatě mají *Vítězi* slovenské autorky Zdeny Slávikové, které jsme viděli v podání Divadelního kroužku PO při ZDŠ z Prievidze. Příkladně nedramatický děj a velmi naroubovaný konflikt nedávají dětským hercům téměř žádné možnosti. Dvojice „chuligánů", z nichž jeden je svedený, chce zamezit vítězství modelářského kroužku. Vloupá se do klubovny, pokazí model, pionýři to však naštěstí (a hlavně náhodou s velkým N) včas zpozorují a v soutěži o nejlepší model letounu zvítězí. Svedený hoch se kaje a je přijat do kroužku. V tomto obsahu není za mák ironie. Je to skutečně tak a to vše je ještě zpestřeno naprosto neorganickými tanečky děvčat, které mají vyplnit velmi chatrnou stavbu hry. Jeden jediný výstup v druhém jednání ukázal, že hrají děti talentované, které se dovedou přirozeně vyrovnat se skutečným jevištním úkolem, je-li pravdivý a zajímavý. A to bylo ve chvíli, kdy připravují svůj model. Snad proto dala porota souboru 3. cenu v I. kategorii. Kéž by jim mohla dát s diplomem i hru, která by byla důstojná jejich snažení!

Poslední hrou s pionýrskou tematikou bylo Michalkovovo *Sombrero*. Hra, která žije ještě v povědomí účastníků Šrámkových Písků v provedení vysokomýtského souboru (ostatně představitel Šury hrál na letošním Šrámkově Písku roli Karla v Červené záplatě), značně zklamala v inscenaci Divadelního souboru Dukla SVVŠ z Lipan u Prešova. Můžeme ovšem z celkového dojmu odpočítat dlouhou pouť z Prešova do Písku, jevištní prostor, který soubor překonával s obtížÍ, únavu dětí z cesty i písecných dojmů a nervozitu dospělých, kterou zavinily ČSD, konkrétně nádraží Praha-střed, které pozdě odeslalo dekorace, takže přišly až večer den po představení Lipanských. Nelze však přehlédnout, že děti byly „nacvičeny", že neudělaly ani krok z vlastní vůle, že nikde nevylezl z naučeného textu a z naučeného pohybu ani cípeček dětské živosti, se kterou ostatně tahle hra stojí a padá. Děti byly strnulé právě tak ve výstupech, kdy hrály samy sebe, jako když si hrály na mušketýry. Děti v hledišti se této veselé hře zasmály jedinkrát, a to musel Adrián zakopnout. I když jsme daleci tvrzení, že Sombrero patří mezi skvosty dramatické literatury pro děti, přece jen v něm je daleko více životných a zábavných situací, než v ní našel režisér lipanského souboru.

Ke třem pionýrským hrám se druží dramatizace povídky Zdeňky Bezděkové *Říkali mi Leni*. Není sice ze života pionýrů, ale hlavními postavami hry jsou děti ve věku 14 let. Režisérky H. Prokopová a A. Zaoralová prokázaly dobrou práci s dětským kolektivem, jako dramatizátorky však zůstaly za předlohou. Dramatizace je rozvleklá, nedramatická a klade mnoho překážek jak dětským představitelům, tak dospělým hercům. A ti byli v tomto představení kamenem úrazu. Od naturalismu přes krutou šarži k estrádnímu vystoupení se nesla většina výkonů dospělých, z nichž je možno vyzdvihnout jedině dva uměřené a lidsky ztvárněné charaktery: babičku D. Švrčulové a učitele O. Kubečky. V této inscenaci se opět objevila stará nemoc dětských ochotnických souborů: taneční vložky. Pravda, scéna u vánočního stromečku vyžaduje tanec dětí. Ale to baletní producírování jen protáhlo již tak dost natažený výstup, který tím úplně ztratil i tu špetku dramatičnosti, která v něm byla.

Dvě pohádkové hry, které patřily nejmenším divákům, nemůžeme při nejlepší vůli považovat za čin hodný následování, třebaže v obou inscenacích je uloženo nesmírně mnoho mravenčí píle a hledání cesty pro nejmenší „divadelníky". První z nich je Malátova dramatizace Sekorova kresleného seriálu o radostech a strastech mravenčího uličníka *Ferda mravenec*, kterou zahrály děti z dramatického souboru z Bezdružic. Jak pěkné a dětmi milované jsou kresby Ondřeje Sekory, není třeba zvlášť psát. Je třeba se pozastavit nad tím, co z těchto kreseb a textů k nim udělal dramatizátor. Ferda se zařídí pro sebe, z brouka Pytlíka (který byl ostatně jednou z nejpůvabnějších postaviček, které prošly jevištěm V. ŠP) si udělá služebníka, je zavlečen a celé mraveniště je vzhůru nohama; když se konečně vrátí, vítají ho všichni mravenci s takovou slávou, že nikdo nemůže pochopit, proč a zač. Tyhle bezdružické děti jsou výborným kolektivem, dobře vedeným režisérem Václavem Štěpánkem, který nebrzdí jejich přirozenou hravost, ale — bohužel — jim ještě neklade takové úkoly, které by děti nutily více nahlédnout do hrané postavičky. Vedle již vzpomenutého brouka Pytlíka, částečně i Ferdy a hlavně těch nejmenších dětí, které své role chápaly jako ohromně zajímavou hru na divadlo, se zde vyskytla i nepěkná slečinkovská šarže Berušky. Ale to, že si děti samy vyrobily všechno, co bylo na jevišti, že i kostýmy (i když značně nestejnorodé, ale přitom vkusné) jsou dílem souboru, a konečně že větší děti představení po obrazech samy řídí, dává velkou naději, že se se souborem setkáme i v budoucnosti. (Doufejme, že v lepší hře!)

Druhou pohádkovou komedií „ze života hmyzu" byla adaptace loutkové hry V. Cinybulka *Sršán táhne do boje* v nastudování Pionýrského souboru J. Mošna ZK ROH Průmyslu bytových textilií z Vratislavic nad Nisou. Tento soubor byl na IV. Šrámkově Písku vysoko hodnocen za dobré nastudování hry M. Dismana Tři medvíďata. Lze říci o Ferdovi mravenci jako hře mnoho negativního, ale je nutno přiznat, že má alespoň jednu přednost: děti v ní mohou hrát zase děti. V Sršánovi jsou nuceny hrát — loutky. Text této hry je tak specificky loutkářský, jednotlivé postavy jsou psány pro vyslo-

veně dospělé mluviče, že z dětských úst zní naprosto nepřirozeně, někdy až neuvěřitelně. Text pro loutky může být nadnesený, někdy i trochu patetický, pro děti nikdy! Vedoucí souboru soudruh Vancl jistě cítil nedostatky a chtěl si od nich odpomoci a zakrýt je — hudbou a zpěvy. A tak vznikla operetka. Operetka na tězi. Bylo nám těch pěkných dětí, které hrály diktátory, intrikány, markytánky, muzikanty a bojovníky se skutečně mravenčí pílí a houževnatostí — líto.

Do programu V. Šrámkova Písku byla zařazena i představení, která se vymykají běžnému pojetí divadelní inscenace. Dramatický soubor Radost ZDŠ v Praze 6 přivezl na Písek spíše pásmíčko než pásmo lidových pořekadel, písní, tanců a hádanek *Jaro - léto,* které sestavila režisérka souboru A. Marková podle Plickova Českého roku. Porota dosti rozpačitě uvažovala — kam s ním? Přirozený dětský projev, volnost, se kterou děti na jevišti provádějí své hry, to všechno je příslibem, že soubor bude dobře připraven pro budoucí divadelní práci. Jen se slovem bude muset pracovat pečlivěji, nechce-li následovat řadu těch souborů, které sice na jevišti mluvily hlasitě, ale pramálo zatím věděly o jevištní dikci.

S velkým zájmem jsme očekávali soubor DPM z Brna, který uzavíral V. Šrámkův Písek soutěžním představením pásma poezie o životě malých proletářů *Děti bojující,* které sestavila Jarmila Kovářová a nastudoval Eduard Muroň. Toto pásmo je darem souboru k 40. výročí založení Komunistické strany Československa, kytičkou sestavenou ze samých rudých květů. Je to pásmo stylově čisté, režijně pečlivě vedené, projevuje se na něm mnoho dobré práce s kolektivem i jednotlivci, ale nelze se tak zcela smířit s tím, že soubor, který pracuje již 6 let soustavně umělecky i politicky, vytvořil v minulých letech mnohem bohatší a náročnější pásma (Zoja nebo Rudí průkopníci), než tomu bylo právě k tak významnému výročí. Přitom je nutno konstatovat, že se zde objevily znamenité herecké výkony i některé celky. Bude-li však soubor chtít jít dál — a jistěže bude chtít — potom si bude muset uložit větší a složitější úkoly. I zde ukázal, že síly a schopnosti k tomu má.

Zcela výjimečnou jevištní formou — v pozitivním i negativním smyslu — byla inscenace Dětského souboru při Divadle hudby a poezie v Liberci — *Děti s klíčem.* Záměrem autora, profesionálního divadelníka Tomáše Boka, bylo ukázat život dětí zaměstnaných rodičů, které nosí na krku znamení své samostatnosti — klíč na šňůrce. Již v úvodu pásma se říká, že děti ukáží jeden den svého života. Inscenačně nadmíru vynalézavý a zajímavý začátek hry, kterému obecenstvo nadšeně tleskalo, přechází však do značně rozpačité všehochuti, z níž se vytrácí původní záměr a rozpadá se na několik poloh. Nejpostižitelnější z nich jsou: satirická, zaměřená do řad rodičovských a vychovatelských, dětské scénky blízké dětské improvizaci (a také ze všeho nejlepší) a vážné, politicky laděné motivy, vymykající se inscenaci vůbec. Bylo správné, že toto představení bylo zařazeno do představení večerních. Dětský divák by se jistě na mnoha místech bavil, ale nemohl by smysl představení pochopit, především proto, že jde o satiru, která není dítěti vlastní. A tak také scénka, kdy sedící dítě vypráví satirickou povídku a glosuje nešvary „živočicha zvaného rodič", přestává být k smíchu ne proto, že by děti nesměly mít kritický poměr k činům svých rodičů, ale protože je cítit, že dítě na jevišti neříká nic, co by samo cítilo, že to napsal dospělý člověk, že máma je pro malého človíčka i pro velkého člověka v 999 případech z tisíce tím nejmoudřejším člověkem na světě a ať ji vidí dospělý jak chce, dítě ji vidí docela, ale docela jinak. A tak je tomu v celé řadě drobných scének, kdy se dětem, které hrají s ohromnou chutí a zanícením, podkládá text, který zní z dětských úst sice hrozně legračně (jako vždy, kdy napodobují děti dospělé), ale který činí z dětí do jisté míry předmět soucitu. Naproti tomu je v tomto kabaretu vidět, jak výborně dovedou improvizovat na dané téma a jak by mohly pod vedením tak zkušeného divadelníka, jakým je jejich režisér, vykonat mnoho průkopnické práce na poli divadla hraného dětmi. A byť bylo toto pásmo sebespornější, ukázalo po inscenační stránce, využívající nejrozmanitějších jevištních prostředků (film, diapozitiv, projekce, stínohra, přenos mikrofonem) mnoho možností, jak obohatit formy divadla pro děti i divadla hraného dětmi.

O večerních představeních Šrámkova Písku, věnovaných (s výjimkou Dětí s klíčem) II. a III. soutěžní kategorii, pojednáme v příštím čísle Ochotnického divadla.

V. SOCHOROVSKÁ

Michalkovovo Sombrero v provedení souboru SVVŠ Lipany u Prešova; snímky Minc

PÍSECKÉ DROBNIČKY

PÍSKOGRAM

Hovoří autor:
Napsal jsem vám novou hříčku,
pojďte na ni, děcka milá!
Děcka s pláčem:
Jeminkote, pročpak zase —
vždyť jsme dneska hodná byla!

SKRÝVAČKA

(DĚTI S KLÍČEM)
Je to vůbec správně?
Je to takto správně?
Je to správně?
Právně?
NĚ!!!
. . . é!

ZASLÁNO

Není pravdou, že každý opálený člověk je porotce a že každý opálený porotce se nezúčastňuje odpoledních představení, nýbrž je pravdou pravý opak.

POLÁMAL SE MRAVENEČEK

V úterý dopoledne bylo na druhém nádvoří nemocnice v Písku rušno. Sešlo se tam celé mraveniště dětí z Bezdružic — kolektiv hry Ferda mravenec. Všichni mávali do okna nemocničního pokoje ve druhém poschodí, odkud se na ně dolů díval nešťastný „mraveneček" Evička Synková. Onemocněla v pondělí zánětem slepého střeva. Mravenci ve své hře ukazovali, že je nutné si pomáhat, že kolektiv všechno zmůže — a teď bylo nutné nemocnou Evičku obveselit, potěšit. To dokázala mravenčí kapela — harmonika, klarinet. Neobvyklý koncert pod okny nemocnice rozveselil nejen Evičku, ale také ostatní pacienty, kterých byla v okamžiku plná okna. I oni poznali tedy účastníky V. Šrámkova Písku, viděli hezký projev celého kolektivu dětského souboru, jehož členové si již zvykli navzájem si pomáhat.

Vykradeno ze Zpravodaje 5. Šrámkova Písku

VELKÁ OFENZÍVA malých souborů

Loňského roku je bylo zapotřebí nějak přesněji určit a označit, protože se s nimi začalo kalkulovat jako s celkem; předtím jsme je prostě brali na vědomí s tak trochu přezíravým nadhledem: Ano, existují ve velkém počtu (přesné číslo „živých" souborů této kategorie zůstalo neznámo i oficiálním místům, která by je měla znát), konají víceméně dobře práci ve svém působišti a v jeho nejbližším okolí. Nekladou si vysoké cíle, nedoufají, že by se někdy dostaly třeba na Hronov. Jejich úroveň se lepší dík vyšší náročnosti diváků, vlivem poradních sborů, rozhlasu, filmu, televize a profesionálního divadla. Nazveme je třeba *vesnické* soubory, vždyť ty budou stejně v převaze. A abychom jim dokázali, že se s nimi počítá, vyhlásíme soutěž těchto vesnických souborů s festivaly nejlepších představení v Kroměříži, v Jindřichově Hradci a v Levicích na Slovensku. Napoprvé asi nebude ohlas největší, ale ...

Jenže ohlas byl, a to daleko nad očekávání. Účast v soutěži veliká. A nelakujme pravdu narůžovo: zklamání po prvním ročníku soutěže vesnických divadelních souborů také veliké. Pro pořadatele i pro účastníky. Ukázalo se totiž, jak nespolehlivé je odhadovat situaci podle pouhé pravděpodobnosti, od schůzovních stolů a nikoli na základě poznatků, tady doslova „z terénu". Ano, úroveň *malých* ochotnických kolektivů, nikoli *pouze* vesnických — tenhle chybný technický termín způsobil mnoho rozporů a nepříjemností — zaznamenává rozhodně lineární zvýšení proti minulým letům; především po stránce dramaturgické. Nebylo tomu však ve stejné intenzitě v kvalitě inscenací. Je ovšem rozhodně lepší, nehraje-li se na malých ochotnických jevištích brak, a to ještě mizerně, nýbrž vidíme-li tam třeba málo zdařilé nebo i zcela nezdařilé pokusy o ztvárňování kvalitního repertoáru. Zaměřme se nyní na zvýšení kvality inscenační práce.

To byla v nejzákladnějších rysech linie pro druhý, letošní ročník soutěže malých ochotnických divadelních kolektivů na venkově především a všude tam, kde se pracuje za ztížených podmínek. Neškatulkujeme už tedy mechanicky, ať jde o soubor ryze vesnický při JZD, nebo nese-li hlavičku osvětových besed, požárnických sborů tělocvičných jednot anebo závodních klubů ROH. Ony se v životní praxi ukázaly na festivalu vlastně všechny již loni, ačkoli mělo — nesprávně! — jít jenom o ochotníky vesnické. Nadělalo to zbytečně zlé krve: Při slabém představení ochotníků z nějaké zapadlé pohraniční vísky patřila paušální omluva nedobré inscenace tomu, že soubor se nemůže měřit s jiným, který pracuje třeba v malém městě, nebo má větší podporu ze strany závodu (závodního klubu ROH) a který vlastně do soutěže vůbec nepatří.

Avšak proč se na celostátní přehlídce objevila asi čtyři výborná představení, z nichž přesně polovina patřila „vesnici" a druhá „místům nepřímo vesnickým, ale za ztížených podmínek pracujícím" — a proč dvě inscenace z těchto čtyř, opět v témže poměru domicilu, měla úroveň skorem hronovskou? O jedné z oněch dvou se také velmi vážně pro Hronov uvažovalo. Pokládám dodnes za chybu, že se tam nedostala.

Problém opravdu nespočívá v tom, zdali vesnice, předměstí nebo město, nýbrž v něčem docela jiném: v přístupu k ochotnické divadelní práci. Hodně malých souborů, které na domácím písečku sklízely obdiv svého publika, poznalo najednou jiné obecenstvo, jež spolu s porotami bylo mnohem náročnější, a účast v letošní soutěži je proto kvantitativně slabší než loni.

A teď zase bez jakéhokoli přikrašlování: Jak vypadá celková situace v ochotnickém hnutí? Máme pár desítek tzv. špičkových kolektivů, permanentních dobyvatelů Hronovů. Zlomyslní jazykové jim říkají „pachtýři Jiráskova divadla"; máme dále stovky souborů velmi dobré kvality. Mnohý z nich se alespoň jednou nebo dvakrát za dobu svého trvání do Hronova dostal či v budoucnu dostane. A máme tisíce, opakuji *tisíce* souborů malých, ať z vesnic nebo z městeček a z měst, ať z OB, JZD nebo z ROH. Z těchto tisíců se v r. 1960 *kvalitou* probojovaly do hronovského standardu nesporně *dva*. Kolik jich bude letos, v době, kdy se velmi vážně zamýšlíme nad jistou stagnací Hronovů a kdy festivaly „souborů pracujících za ztížených podmínek" v Jindřichově Hradci a v Liptovském Mikuláši jsou *významově* postaveny *na úroveň* Hronova, stejně jako např. Šrámkův Písek v disciplíně her pro děti a mládež?

Přitom — pozor prosím! — ti, kdo usilují o Hronov, vědí dobře, oč jim jde, kdežto účastníci přehlídek v Jindřichově Hradci a v Liptovském Mikuláši poznali teprve loni *poprvé*, „co to obnáší". Nejsou zatíženi konzervatismem, pocit primadonství u nich prakticky neexistuje, poroty zde nepotřebují „brát servítky" — je to prostě divadelní mládí smýšlením, často i věkem. Z těchto chlapíků i žen, mládenců i děvčat malých jevišť vesnic, městeček, předměstí, městysů a sdružovaných obcí voní jednou pole a louky, podruhé nějaká komunální dílna či malá fabrička, o jaké se nepíše v novinách, nebo prodavačský pult. Najdeme tu mezi ochotníky předsedy JZD a MNV, kteří sami a vlastníma rukama pomáhali svá jevišťátka a jeviště stavět; kteří jsou vděčni za každou radu, jak zlepšit herecké výkony nebo scénu, a nikdy se neurážejí, řeknete-li jim, že se to či ono nepovedlo.

Z těchto řad se podle mého soudu rekrutují *aspiranti Hronovů budoucnosti!*

A nyní se podívejme, jak promluvili ve druhém roce éry, kdy byla plně vzata na vědomí jejich existence jako celku.

1. *Dramaturgie* závěrečného (výběrového) kola pro festivaly (v českých zemích i na Slovensku); současní autoři: Jariš, Kohout, Cach, Blažek, Karvaš, Stehlík, Egri, Kákoš, Šafránek. Některé hry a někteří autoři několikrát. Česká klasika: Tyl, Jirásek, Čapek. Ruské a sovětské drama: Gogol, Kornejčuk, Arbuzov, Rannet. Pokrokové západní hry: Figueiredo, Remarque, Pfeiffer.

2. Přehlídková představení:

Figueiredo: Liška a hrozny (TJ Dynamo Stráňčice, kraj Praha)

Čapek: Matka (OB Staré Ždánice, kraj Hradec Králové)

Drda: Dalskabáty (OB Měšice, kraj Č. Budějovice)

Remarque: Poslední dějství (OB Hejnice, kraj Ústí n. Labem)

Karvaš: Půlnoční mše (TJ Sokol Dolní Kalná, kraj Hradec Králové)

Blažek: Příliš štědrý večer (OB Ořechov, kraj Brno)

Tyl: Kutnohorští havíři (OB Stará Bělá, kraj Ostrava)

Ve slovenské části festivalu nalézáme Kornejčukova *Makara Dubravu* (ZK ROH Baník, Rudné Bane), Blažkův *Příliš štědrý večer* (OB Poprad), Egriho *Manželství* (ZK ROH OÚNZ Sečovce), Cachovu *Paní Kalafovou* (ZK ROH Tesla, L. Hrádek), Pfeifferovu *Slavnost lampiónů* (OB Svätoplukovo), Kákošův *Vítr do tváří* (ZK ROH Raj, Kežmarok) a jako představení pro děti Šafránkovu *Krejčovskou pohádku* (ZK ROH tratí žel. dielne Vrútky).

Tento přehled nemá být jen informací o autorech a o titulech festivalových inscenací. Chce poukázat především na to, *jaký byl asi dramaturgický výběr celé soutěže,* projevuje-li se i její předzávěrečné kolo touto hodnotou, jenom pokud jde o dramaturgii. Je nutno ještě poznamenat, že jednotlivé inscenace mají svá nesporná kladná specifika. Tak třeba *Matka* výrazný smysl pro důslednou kolektivní hereckou spolupráci všech postav hry, *Dalskabáty* prostotu, přirozenost a pohádkovou poezii v duchu Drdovy předlohy, *Poslední dějství* výbornou, plně funkční scénu a především správné vyznění postav rudoarmejců, *Půlnoční mše* jasně domyšlený politický smysl Karvašova dramatu, *Štědrý večer* dobře vystižený satirický podtext komedie, *Kutnohorští havíři* svéráznou, možná hodně diskutovatelnou, ale v každém případě vážně promyšlenou úpravu textu kromě originální výpravy a u *Lišky a hroznů* — v představení, které si záměrně nechávám na konec, ačkoli na přehlídce je v programu jako první — nejen několik pozoruhodných hereckých výkonů, ale i o to účinnější, oč jednodušší scénografii a dokonalé postižení *politického jinotaje* současného brazilského dramatika Guilherme Figueireda, jenž svou komedií bojuje básnickým podobenstvím proti kapitalistickému režimu ve své vlasti.

To však výběrová porota viděla i další zajímavá představení, která se do finalového kola z nejrůznějších důvodů nedostala; tak třeba vcelku zdařilou Gogolovu Ženitbu, ale s jedním naprosto nesprávným dramaturgickým zásahem do textu, Lorcovu Čarokrásnou ševcovou s vynikajícím hereckým výkonem v titulní roli, bohužel nesrovnatelně lepším proti většině ostatních postav, a proto tím výrazněji upozorňujícím na nedostatky inscenace jako celku, Jarišovu Přísahu, také daleko zdařilejší ve dvou (povýtce negativních) postavách, než ve vyjádření aktivních sil dramatu, v jeho vyznění, atd.

Nelze říci, že by to vše, co přehlídka přinesla, bylo bez kazů. Stejně tak nemůžeme tvrdit, že jsme v přípravě festivalu nespatřili představení slabá a velmi slabá ať po herecké, režijní nebo po výtvarné stránce, někdy po všech dohromady. Ale nesporným faktem je radostné zjištění, že mnohá inscenace loňské celostátní přehlídky by stěží obstála někde v druhé polovině letošního výběrového žebříčku. Pokud se pak týká výběru repertoáru, nebylo ani v jediném případě důvodu k rozpakům ze strany poroty!

Malé soubory zahájily tedy velkou ofenzívu. Největší kvantitativní síla našeho ochotnického hnutí se dala do pohybu. Chtěl bych být dobrým prorokem, předvídám-li, že z těchto praménků se slije v blízké budoucnosti mohutný proud, který bude *určovat* příští vývoj našeho amatérského divadla, jež někde ve svých zatímních špičkách začíná projevovat jistou únavu a sklon k tomu, co nazývám *místem piedestalů*. A to je zatraceně nebezpečné místo, protože velikost úspěchu i vnější slávy se velmi podobá a může podobat také — velikosti smrti, kde oblouk jakéhokoli vzestupu prostě již neexistuje, byť jeho výchozí bod ležel sebevýš!

KAREL STANISLAV

MY LENINSKÝ JSME PRAPOR NESLI HRDĚ

Na počest 40. výročí strany

Čtyřicáté výročí založení Komunistické strany Československa zmobilizovalo všechny ochotnické soubory. Nebylo snad místa v naší republice, kde by ochotníci nezahráli na počest výročí zvláště pečlivě vybrané a nastudované představení. S velikou radostí jsme také pozorovali, jak na mnoha místech věnovali ochotníci slavnostnímu výročí pásmo malých jevištních forem, kdy nejednou posloužil i text, zveřejněný v příloze 3. čísla našeho Ochotnického divadla pod názvem Straně věřte, soudruzi!

Na mnoha místech se ovšem nespokojili s pohodlným nastudováním už hotových pásem, sestavovali svá vlastní. Tak tomu bylo i v Týništi nad Orlicí, kde známý soubor ZK Český nábytek uvedl pásmo My leninský jsme prapor nesli hrdě, které sestavil jeho člen, učitel J. Chadima.

Chceme při této příležitosti zaznamenat vzornou spolupráci závodního klubu s učiteli patronátní devítileté školy a její pionýrskou organizací i s ostatními kulturními složkami ve městě. Jenom tak mohl vzniknout kolektiv více než 70 lidí, účinkujících v tomto pásmu.

Dvouhodinové divadelní, recitační, filmové a hudební pásmo, připravované několik měsíců, stalo se tak opravdovým obrazem dějin bojů dělnické třídy až po dnešní dny. Jsou v něm zachycena jejich hlavní údobí, začínající ještě před založením strany. V pestrém sledu rozvíjí se před diváky divadelní scénky z počátků dělnického hnutí (Rozbřesk), ze dnů Velké říjnové revoluce (Intervence), z bojů o Lidový dům (Anna proletářka) i krvavé stávky (Duchcovský viadukt) a dialog Julia Fučíka s komisařem Böhmem (Lidé bděte). Mezi nimi prolínají filmové záběry nacistické okupace, ale i bojů Rudé armády i z našeho osvobození v květnových dnech 1945 až ke slavnému Únoru 1948 s nahrávkou projevu Klementa Gottwalda na Staroměstském náměstí a scénkou z Občana Brycha. A dál už pásmo pokračuje jenom radostnými výsledky pětiletek, Spartakiádou a budováním radostné socialistické budoucnosti v naší vlasti. V jednoduché scéně, jen změnami světel a promítáním obrazů, za použití spojovacích recitací i nahrávek na magnetofonovém pásku a za zpěvu dělnických písní odvíjí se celé pásmo bez přerušení, v rozmanitém a přece ideově jednotném ladění.

Úsilí a nadšené výkony účinkujících byly odměněny nejen zájmem a vděčností diváků na dvou odpoledních představeních pro školy a večerním pro celou veřejnost, ale i pozváním OV KSČ k provedení pásma při okresní konferenci strany na slavnostním večeru v Rychnově nad Kněžnou.

—var—

*

Bylo by možno vypočítávat festivaly a soutěže, zaměřené k 40. výročí, vypočítávat, jaký repertoár na počest výročí připravily naše nejlepší soubory. Nebude však snad ani bez zajímavosti povšimnout si jednoho z běžných souborů — ochotníků z Hranic.

Dosud žijí pamětníci událostí z r. 1932, kdy na Mostecku v březnu vstoupili do stávky horníci dolu Humboldtka a dali tak bojový signál severočeským horníkům, kovákům, dopravákům, nezaměstnaným. Tato událost inspirovala Vojtěcha Cacha k Mostecké stávce, jejíž pozdější verzi, Pevnost na severu, hranický soubor uvedl. Je známo, že tato hra je umělecky slabší než Cachův Duchcovský viadukt — přesto byli Hraničtí přesvědčeni, že je třeba ji hrát a seznamovat mladé lidi s touto živou historií a tradicemi bojů naší dělnické třídy.

Režisér hry V. Pitron pracoval v představení převážně s mladými lidmi. Snad právě proto se mu podařilo odvést — přes všechny nedostatky — představení strhující, zapáleně vyzdvihující hrdinství komunistů a rozhořčeně pranýřující reakční politiku bývalých politických předáků i zrůdnost kapitalismu předmnichovské republiky. Zvláště se nám líbili manželé Loukotovi (J. Hanuška — I. Bednárská), manželská dvojice plná optimismu, obětavosti, bojovnosti i hlubokého lidství. Hlavním nedostatkem inscenace byla práce s komparsem. Scény schůze stávkujících i jejich střetnutí s četníky byly příliš statické, bez vzruchu a napětí.

V době, kdy profesionální divadla dost opomíjejí těch několik našich her z dějin dělnického hnutí, má, myslíme, záplava ochotnických inscenací těchto her svůj nemalý společenský význam.

C. B.

J. Štěpánek v roli Budského z Nezvalovy dramatizace Zápotockého románu Vstanou noví bojovníci; soubor OB Praha-Žižkov, foto Weiss

J. Pospíšil v roli Fučíka ze Semrádovy hry Nejlepší synové a dcery; soubor DO Kutná Hora

Vladimír Semrád, Nejlepší synové a dcery; uvedl soubor DO J. K. Tyla v Kutné hoře

JAROMĚŘ 1961

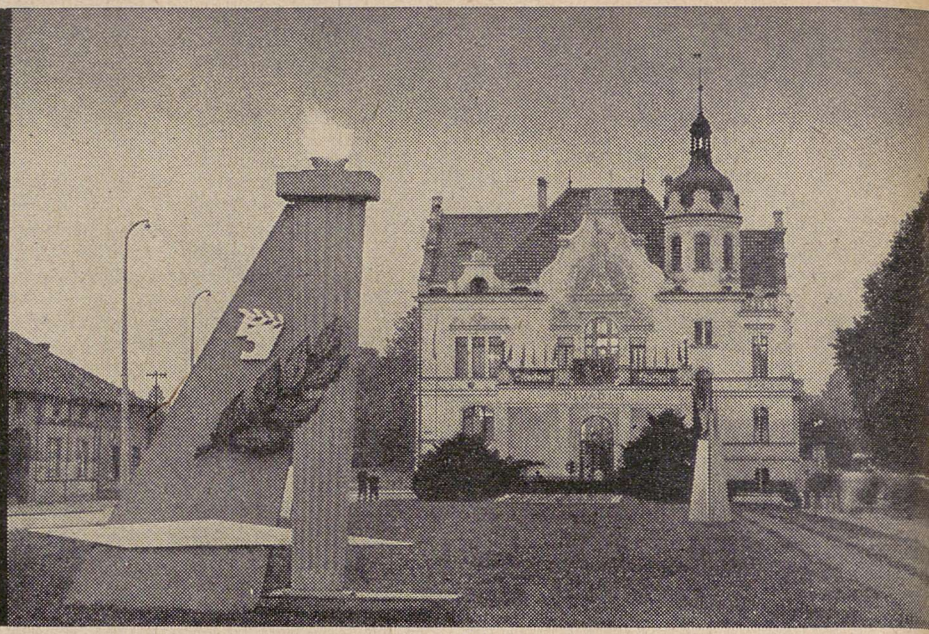

V hymně jaroměřských ochotníků se zpívá „divadlo je naše láska“. Tahle slova byla nejen motivem znělky druhého divadelního festivalu českých krajů, který probíhal v Jaroměři ve dnech od 20. května do 3. června. Tahle slova především výstižně vyjadřují úsilí pilných a starostlivých pořadatelů festivalu, jimiž byli členové Závodního klubu Mír a pracovníci Osvětového domu; ta slova charakterizují vytrvalý zájem vyspělého jaroměřského obecenstva, které večer co večer do posledního místa (a někdy ani přístavky nestačily) zaplňovalo příjemné hlediště. A ovšem — ta slova vystihují i nadšení a pracovitost jedenácti ochotnických souborů, které na návrh krajských porot přijely do Jaroměře, aby tu zahrály svá představení.

Nehodlám ani rozebírat, ani charakterizovat jednotlivé inscenace. Pokusím se upozornit na některé problémy obecnější povahy, které v průběhu festivalu vystoupily do popředí. Jak už ani jinak nelze, začnu u

Lidka (S. Trčková) a Marie (H. Fricková) z plzeňské inscenace Paní Kalafové

DRAMATURGIE

Letošní přehlídka patřila cele (jen s výjimkou jedné hry) domácí tvorbě. To, že se tu sešlo deset her českých a slovenských autorů, není jistě náhodné. Je tím podán nový důkaz dobrého vztahu a ustavičně rostoucího zájmu ochotnictva o původní, současnou tvorbu.

Tento zájem je jistě potěšující. Ale nelze nevidět i druhou stránku věci, která je tím také vlastně jen znovu potvrzena: odklon od klasiky, zvláště pak domácí. Hlavní příčinou podle mého názoru není ani tak přehlížení klasiky, jako bezradnost, jak klasiku současně inscenovat, či malá odvaha k režijní experimentaci a malá invence ochotnických režisérů přečíst, vyložit starý text nově, aktuálně.

Nejcennějším poznatkem z jaroměřské přehlídky je pro oblast ochotnické dramaturgie cílevědomá snaha hned několika souborů vybírat hry tak, aby byly zcela adresnou, konkrétní odpovědí na otázky života. Tak Divadelní soubor kulturního a společenského střediska v Chebu nastudoval (dokonce jako československou premiéru) Dva lékaře Hanse Pfeiffera, aby touto agitační protifašistickou hrou reagoval na revanšistické akce, pořádané na druhé straně hranic — v NSR. Právě tak přesně a citlivě zvolil soubor „Kolář“ při Závodním klubu Kovopolu v Polici nad Metují hru Jana Martince Hlavní přelíčení jsou veřejná: podnětem byl soudní proces se škůdci a sabotéry v místě působení souboru. Také soubor nymburských železničářů „Hálek“ šel touto cestou, když si zvolil Ocelovou lávku Jana Paulů, což je pokus o dramatické zpodobení dnešního života železničářů. Divadelní soubor závodního klubu Dolu Zdeněk Nejedlý z Malých Svatoňovic se zas rozhodl pro umělecky nejlepší a, žel, pořád ještě aktuální dílo svého rodáka Karla Čapka. A do této řady patří ovšem i dramaturgie dalších souborů, očividně inspirovaná letošním čtyřicátým výročím vzniku Komunistické strany Československa — ať už máme na mysli Cachovu Paní Kalafovou spojených plzeňských souborů, nebo Kynclova Vojáka v nastudování Divadla Máj Ústředního kulturního domu dopravy a spojů v Praze, právě tak jako Dům na rozcestí K. Stanislava, hraný Dramatickým odborem ZK Technické sklo Sázava. Sem patří i Aškenazyho Noční host Dramatického souboru Městské osvětové besedy v Pelhřimově, Zmrtvýchvstání dědečka Kolomana P. Karvaše, předvedené Divadlem Komedie a satiry ZK Spolku pro chemickou a hutní výrobu Ústí n. Labem, i Kohoutovu Třetí sestru, inscenovanou souborem Městské osvětové besedy v Lounech. K tomu pak přistupuje i půvabná pohádková hra Saši Lichého Cínový vojáček, zahraná převážně mladými herci souboru J. K. Tyl ZK Koh-i-noor z Kardašovy Řečice.

Nelze ovšem nevidět, že příkladná snaha o dramaturgickou adresnost, konkrétnost a aktuálnost se dostává nejednou do rozporu s uměleckou kvalitou zvolených her. (Nejvýrazněji se to projevilo u hry Jana Paulů Ocelová lávka, která se sice zavděčuje obecenstvu, zejména pak nymburskému, už svou tematikou, ale i jednotlivými studiemi a výroky namnoze humorné povahy, ale jako celek nedospěla ani k přesnému a hlubšímu zobrazení života, ani nemá pevnou kompozici, plastické charaktery — a na jednom místě překračuje i hranici vkusu.) Chci říci, že i ty soubory, které už pochopily, že výběr hry má být inspirován problémy současné doby a zejména pak místa, v němž působí, nejsou ještě dost kritické vůči uměleckým kvalitám hry. To se pak projevuje nejvíc v inscenacích, kdy režisér obvykle není schopen rozpoznat slabiny díla a hře i představení pomoci jednak tím, že by text upravil, proškrtal, jednak že by jevištními prostředky překonal a zakryl slabiny textu. Ale to už jsou problémy

REŽIE

Takový kritický, citlivý a opravdu tvořivý přístup režiséra ke hře se v jaroměřské přehlídce projevil zřetelně především u lounského V. Šlajchera a plzeňského Š. Maroviče, ačkoli oba dva také ještě nedovedli překonat všechna úskalí textů. Nicméně lounský soubor dokázal ze hry tak ošemetné jakou je Třetí sestra vytvořit představení promyšlené, kultivované a ucelené, oslabit její nevkus, Plzeňští zase se značným zdarem umělecky oživili nejednou zjednodušeně napsané situace Cachovy hry a vytvořili představení poutavé, s přesvědčivými, bohatě a přesně charakterizovanými postavami (s výjimkou role Filipa).

Ostatní režijní práce podaly svědectví o píli, poctivém přístupu, nezbytné míře nadání i větších či menších zkušenostech svých režisérů, ale v podstatě nepřekročily běžný průměr.

Na aktuální problémy režie pak upozornilo představení hry Ludvíka Aškenazyho Noční host. Pelhřimovský soubor

v podstatě ztroskotal, ačkoli měl zvláště pro roli Hupperta velmi schopného herce. A příčina? Režisér (ale — jak se v diskusi ukázalo — i někteří herci) nebyl schopen pochopit zvláštnost a složitost umělecké metody, které používá Aškenazy. Básnická složka hry, ukrytá v mocném spodním proudu podtextů a vnitřních monologů, jemná kresba psychologie postav, to všechno inscenaci chybělo.

Zkrátka řečeno: Čechova nelze hrát jako Ostrovského a Aškenazyho či Hrubína jako Stehlíka a Cacha. Inscenace her tohoto typu potřebuje silný a zvláštní druh režijní i herecké invence, živý cit pro básnický význam detailu, přesnou a kultivovanou vnější, ale především vnitřní techniku režijní a herecké práce. Protože to není poprvé, kdy se setkáváme na ochotnickém jevišti s nezdarem při inscenování her podobného ražení (vzpomeňme třeba na Leonovovu Metelici v Hronově 1959), zdá se mi nezbytné upozornit na dvě věci: jednak, že nejeden ochotník, zaujat básnickou silou dramatu, zapomene kriticky zvážit vlastní síly i síly svého souboru, za druhé, že zvyšující se umělecká kvalita her i stoupající náročnost vůči ochotnické práci vyžadují, abychom se nyní co nejintenzívněji soustředili na soustavnou, leč **praktickou** výuku a výchovu ochotnických režisérů.

Při hodnocení práce nejen nejvyspělejších, nýbrž i průměrných souborů dnes už nestačí pouze výběr dobré hry a její více či méně zkušené a nadané přetlumočení jevištními prostředky. **U souborů, které se propracují na mezikrajovou přehlídku, požadujeme už dnes, aby z jejich inscenace byl patrný dramaturgicko-režijní záměr.** To jest, aby režisér dovedl po svém, promyšleně a citlivě vyložit smysl dramatu a tento smysl pak ovšem také dokázal na jevišti realizovat. Jistě, to jsou už požadavky, při kterých ustupují ohledy na zvláštní podmínky ochotnické činnosti, při nichž se z ochotnické práce osvětové stává ochotnická práce umělecká. Nebylo by rozumné chtít tohle kritérium uplatňovat na činnost **všech** souborů, nebylo by reálné ani prospěšné dělat z tohoto kritéria už dnes program **veškeré** ochotnické práce. Ale je, myslím, možné, i přímo žádoucí, abychom taková měřítka už nyní brali na práci těch souborů, které se dostanou na mezikrajovou přehlídku.

DISKUSE

o představeních tvoří neodmyslitelnou součást každé přehlídky. V Jaroměři, na rozdíl od Krnova, se diskutuje hned večer (či lépe v noci). Má to veliké nevýhody (porota se nemůže důkladně poradit, chybí časový odstup od diváckého zážitku, soubor je unaven představením atd.), ale prozatím to nelze zařídit jinak.

Jako téměř všude, tak i zde jsme se často setkávali s odvoláním souboru na výroky poroty okresní či krajské, které se leckdy lišily od názorů poroty ústřední. Někdy byly tyto poukazy míněny jako obrana vůči kritice a jako důkaz, že vlastně každý divák a kritik soudí jinak, že tedy konec konců není možné na nějakou kritiku dát. Jindy to však byly vskutku oprávněné a doložené stížnosti na nízkou úroveň okresních či krajských porotců. První stanovisko je ovšem velmi nerozumné a krátkozraké. A ti, kteří je zastávají, by už měli jednou pochopit, že **nezáleží na tom, co se chválí či vytýká, ale na kvalitě důkazů, proč se něco chválí či vytýká.** Právě tak by měli pochopit, že není žádoucí a rozumné, aby kritizovaný se snažil kulantně vyhovět kritikovi, ale že je třeba, aby o kritice přemýšlel (a čím víc je různých kritických hlasů, tím víc nutno přemýšlet) a nakonec vyvodil z toho všeho, co bylo řečeno, své vlastní závěry.

A také v Jaroměři jsme se, žel, ještě setkali s velmi nezdravým, samolibým postojem ke kritice. Ukázal se nejen

Blažena Fidrmucová (L. Jahlová), Dionýs Fidrmuc (V. Belza) a Alexandr Rymeš (M. Plas) z plzeňské inscenace Paní Kalafové

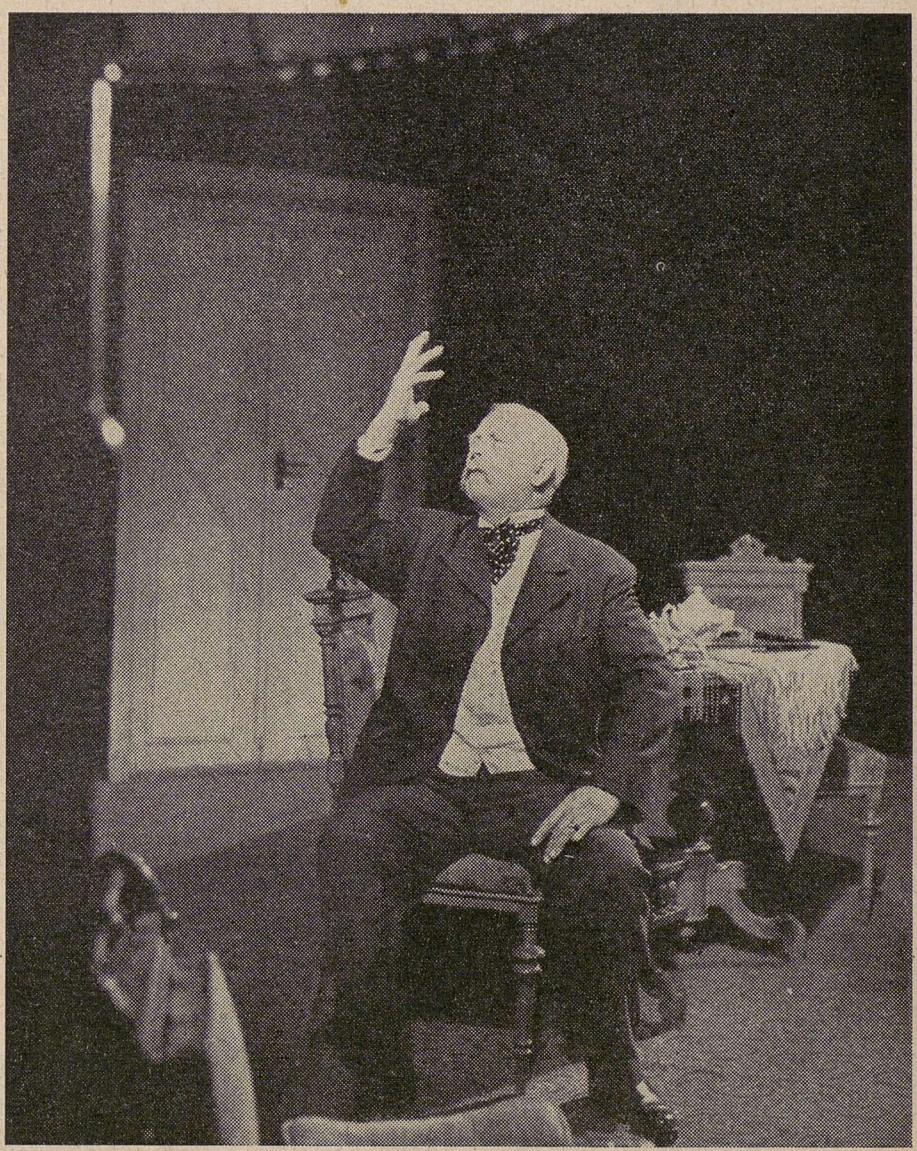

A. Šťástka v roli solicitátora Sosny z téže inscenace

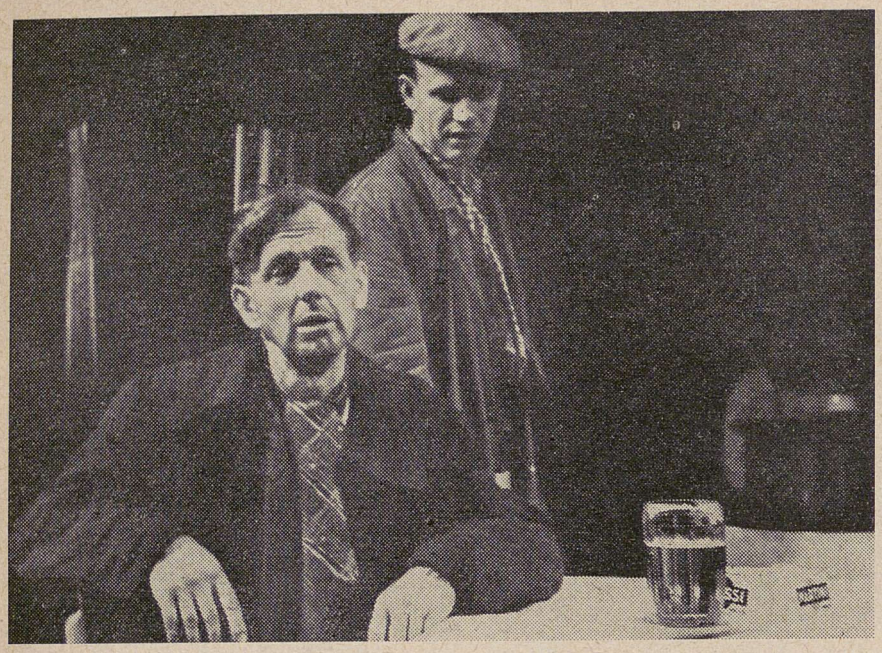

Remunda (V. Říháček) a Mikeš (J. Hrubý) z pelhřimovské inscenace Aškenazyho Nočního hosta

v diskusi. Někteří účastníci udíleli dokonce svým kolegům rady à la „Nedejte se a řežte do nich (to jest: do poroty) jako my!" I nevím, co tihle lidé vlastně od diskuse očekávali. Buď jen samou chválu, nebo si pletou rozhovor o umělecké práci s pavlačovou hádkou. Ani jedno ani druhé ovšem nesvědčí o seriózním vztahu k divadelní práci a občanské vyspělosti. Naštěstí byl tenhle případ ojedinělý a v průběhu přehlídky převážen mnoha rozumnými a vzdělanými ochotníky, kteří milují víc divadlo než sebe a kteří se proto poctivě spolu s porotou zamýšleli nad problémy, klady i slabinami své inscenace.

CELKOVÁ ÚROVEŇ

letošní jaroměřské přehlídky byla nižší než loňská. Je to snad způsobeno poklesem ochotnické práce? Nemyslím. Vidím příčinu v tom, že letošní Jaroměř (ale právě tak Krnov) nebyly ve všech svých představeních přehlídkami opravdu toho nejlepšího, co ochotnické soubory v jednotlivých krajích vytvořily. Dokazuje to jednak převaha průměrných inscenací na přehlídkách, i zjištění, že v tom či onom kraji se hraje pozoruhodné představení, které však nebylo do Krnova či Jaroměře navrženo. V čem je příčina? Nepochybně v tom, že po územní reorganizaci nefungují ještě v nových okresech a krajích spolehlivě a dobře jak osvětové domy, tak poradní sbory. Je to jistě pochopitelné. Ale je to také naléhavou pobídkou, aby se nyní už rychle všechny tyto v podstatě organizační nedostatky odstranily, aby se především ustavily a zaktivizovaly všude poradní sbory a začaly v podzimním údobí už pracovat naplno.

VLADIMÍR SEMRÁD

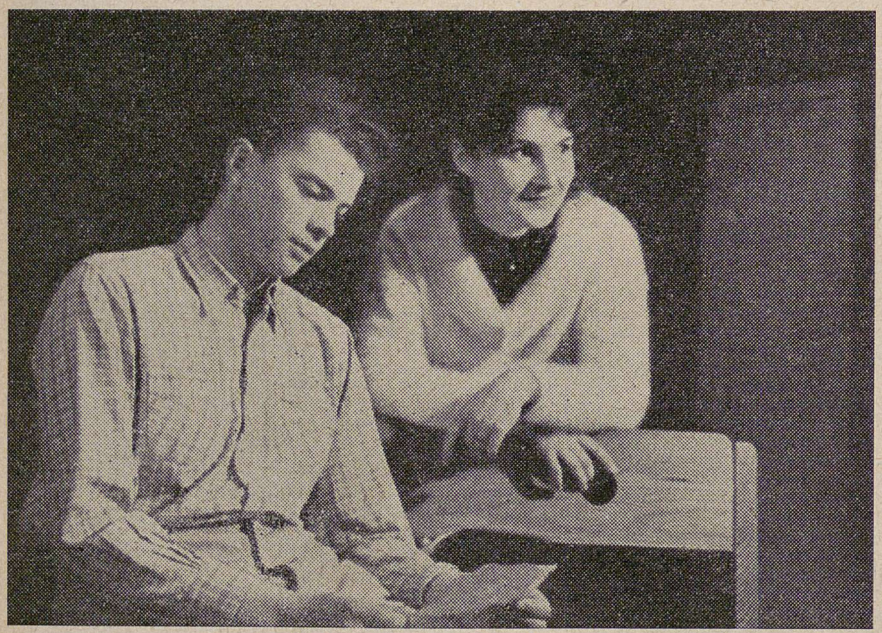

Princezna Kägä (Z. Petrů) a Tolle (J. Kubíček) z Lichého pohádkové hry Cínový vojáček; ZK Koh-i-noor Kardašova Řečice

Celoslovenský festival ochotnických souborů

Dnes celé Slovensko, a v něm i Spišská Nová Ves, prožívá bouřlivý rozvoj svých sil. Ta „ves" v názvu města už dávno není pravda. Je to město pěkné, čilé, s neony a moderními výklady. Mají tu své profesionální oblastní divadlo, na jehož scéně se letos, po dlouhé přestávce, představilo od 6. do 12. června spišskonovoveskému obecenstvu šest vybraných ochotnických souborů ze Slovenska a jeden český z Ostravy — Vítkovic.

Festival zahájil divadelní soubor „Timrava" ZK ROH Stredoslovenského kameňopriemyslu z Lučence hrou Jana Drdy Dalskabáty — hříšná ves, v slovenském překladu *Svojedaly — hriešna dedina.*

Představení zaujalo osobitým scénickým řešením, oproštujícím scénu od naturalistických reálií. Takové řešení slibovalo rozehrání Drdovy hry na svérázném půdorysu slovenské lidové fantazie, jež nás okouzluje v lidové tvorbě písňové, taneční a výtvarné. Škoda, že záměr zůstal v realizaci jen kdesi na počátku cesty, nedotvořen. Ani tam, kde by to bylo bývalo nejsnadnější, to je ve výtvarné složce představení, nebyli ochotníci z Lučence dost důslední. Jednotlivé výtvarné prvky byly nahromaděny na scénu bez vnitřního i vnějšího řádu. Nejpatrnější to bylo v kostýmech a maskách. Chyběla tu jednotící umělecká myšlenka režiséra představení. Tento nedostatek se projevil i ve hře herců. Režisér jakoby nastudoval s herci více či méně úspěšná sóla, ale vzájemné působení postav v ději hry, vyhrocení dialogů, vytváření vztahů lidského společenství Dalskabátů zůstalo zatím jeho nesplněným závazkem. Nejmarkantněji se to projevilo na vývoji vztahů hlavní dvojice Plajznerka — Trepifajksl. Oba představitelé, najmě Plajznerka Hany Králíkové, hráli hned při prvním setkání výsledek svého vzájemného vztahu, jak je dán koncem hry, a ne jeho počátek a vývoj od situace k situaci. Pro tyto základní nedostatky také rytmus jednání na jevišti se stal v průběhu představení neměnným, jednotvárným. Přesto představení působilo na diváky dobře, hlavně zásluhou výborného Trepifajksla Ľudovíta Gregora, herce velkého jevištního půvabu a humoru. V něm našel nejúplnější výraz naznačený umělecký záměr — ona přirozená míra lidové stylizace bez zatěžkávající drobnokresby.

Festivalové představení bylo už dvacátou reprízou této inscenace. Divadelní soubor „Timrava" zajíždí s ní i do okolí Lučence, vykonal tak kus dobré kulturně politické práce.

Divadelní soubor „Jánošík" při autoučilišti v Nitře, který vystoupil následujícího večera, 7. června, je v rodině festivalových souborů benjamínek. Jsou mu teprve tři roky, ale že má až dravou chuť k životu a neleká se ani těch největších překážek, o tom svědčí jeho dramaturgie. Vančurovo Jezero Ukereve a Rannetův *Zbludilý syn* jistě nejsou snadné úkoly ani pro divadla profesionální, natož pro tak mladý ochotnický soubor. Současně s náročností cílů je pro tento soubor typická i velká kázeň. Svědectví o ní vydalo představení Rannetova Zbludilého syna. Představení je hostujícím profesionálním režisérem, Jozefem Poliačkem, laděno důsledně komorně, herci jsou vedeni k výrazové střídmosti až asketické, každá možnost citového výbuchu je potlačována důsledně na minimum. Režisér tím sice zabránil nežádoucímu „trhání kulis", ale divák se po zhlédnutí představení nemůže zbavit tíživého pocitu stejnoměrné šedi, kterou neprorvou ani scény nabité v literární předloze

dějovou dynamikou. Herci reagují na události různé důležitosti a různého subjektivního zabarvení pro tu kterou postavu se stále stejnou intenzitou. Nedocházejí v postavách postupně k nějakému poznání během svého života na jevišti, ale jakoby už na začátku předjímali to, k čemu vlastně teprve mají dospět. Do prvního plánu divákovy pozornosti se tak dostává spíš holý příběh, jeho detektivní slupka, než vnitřní drama postav. Toto představení má nesporně talentované herecké výkony, jako je matka Tujsková Márii Tatayové a Johannes Rajesmik Ladislava Jánošíka.

Po benjamínkovi nastoupil „nestor" festivalových souborů, Divadelný súbor A. Sládkoviča Okresného osvetového domu v B. Bystrici, který započal svou bohatou činnost před 31 lety Shakespearovým Snem noci svatojanské.

Hviezdoslavova *Hájnikova žena* v dramatizaci Jarmily Killerové a Josefa Pálky strhla a dojala jak banskobystrické tak festivalové obecenstvo. Podíl na tom má, vedle krásné literární předlohy, prostoupené vášnivou láskou k slovenskému lidu a k slovenské přírodě, i záslužná práce Banskobystrických. Podjali se těžkého úkolu převést obtížné Hviezdoslavovy verše do světa dramatu, do světa koncentrované akce. Nejenže pod jeho tíhou neklesli, ale přímo si vybojovali právo na něj. Tak těžký úkol přináší samozřejmě i problémy, s kterými se soubor musel vyrovnávat. Jeden ze stěžejních problémů tkví v inscenačním výkladu Hviezdoslavovy epické básně. V ní se totiž daleko průkazněji než v dramatizaci zrcadlí celé sociální podhoubí dramatického příběhu Michala a Hany Čajkových. Dramatizace musí pochopitelně pracovat hlavně s dramatickými stavebními prvky básně. Je tedy úkolem inscenace jevištními prostředky, bez epických vysvětlujících vložek, odhalit společenské kořeny tragédie hájnika a jeho ženy. Tento problém se souboru nepodařilo vyřešit úplně. Nevyřešený zůstal také závěr hry. Představení se leckde ještě prohřešuje proti stylové čistotě. Vedle scén tvarově a výrazově čistých a básnivých vyskytnou se i místa laciného popisu. Stylová nesourodost se projevuje i v hereckých výkonech. Střídmý, z vnitřního prožitku hraný Michal Ondreje Zátureckého na jedné straně, a burácivý patos Otce Antona Perichty, nebo formálně vybroušené krasomluvectví Obhájce Zdeno Oravce na straně druhé, takové jsou protiklady hereckého stylu v této inscenaci. Výkon Olgy Barlové v titulní roli je bezpochyby velmi talentovaný. Chybí mu však ještě umělecká kázeň (má některé výkyvy k vypjaté expresi) a uvědomělé rozložení sil ve výstavbě role.

9. června se představil Divadelný súbor ZK Baník v Prievidzi hrou Štefana Králika *Svätá Barbora*. Soubor má za sebou bohatou divadelní činnost. Od roku 1952, kdy vznikl v Novákách, uvedl celou řadu celovečerních her (i pro děti) a agitačních pásem. Působí převážně mezi horníky. Svätou Barboru si vybral k 40. výročí založení KSČ. Námět hrv, tragické důlní neštěstí, zaviněné ziskuchtivostí vládnoucí třídy, je vzat ze skutečnosti, také osoby hry skutečně existovaly. Námět sám, prostředí, autentičnost události, o kterou se opírá děj a konflikt hry, to všechno mělo pro prievidzské soudruhy zvlášť silnou přitažlivost. Ve hře se v ostrém konfliktu střetávají dva světy. Svět horníků, v jejichž středu se tehdy na začátku první světové války teprve rozhořívál plamínek uvědomění a touhy po organizovaném boji proti panské zvůli, a svět pánů, zastoupený ve hře rodinou ředitele dolu a jeho spolupracovníky.

V představení se podařilo daleko věrohodněji vykreslit v jednotlivých typech hornické prostředí „Panské" scény byly řešeny jako oživlé panoptikum, čímž se podstatně oslabil (proti záměru režiséra) základní konflikt hry. Tento fakt je však jen důsledkem mylného přístupu k práci na hře. Soubor zůstal v tomto představení jen u reprodukce textu a nešel cestou navazování a prohlubování vzájemných vztahů postav, rozboru hry v jednání postav po určitých dějových etapách. Režisér nevytěžil z textu hry materiál pro jednotlivé situace, jak se vyvíjejí jedna z druhé, takže i v hornických scénách, jež byly dík věrojatnosti typů účinnější než tzv. „panské", si herci podávali repliky, ale nehráli situaci. Tento nedostatek v základním přístupu k herecké a režijní práci se pak projevil v plné síle ve scénách „panských", kde navíc ještě herci (s výjimkou Františka Jonáše v roli ředitele Hofnera) hráli jen svůj kritický vztah k postavě, a ne postavy v celé jejich složitosti. Kladem představení byly herecké výkony Františka Jonáše (Hofner) a Anny Nádaždyové (Anni) a prostá emotivně účinná scéna hostujícího profesionálního výtvarníka Pavla Gábora.

Večer 10. června patřil známému Divadelnímu odboru ZK ROH VŽKG z Ostravy-Vítkovic. Čeští hosté zahráli národní báchorku J. K. Tyla *Tvrdohlavá žena*.

Svou inscenací Vítkovičtí dokázali, že si stále udržují dobrou úroveň. Jejich představení je čisté, osobité v režijním a výtvarném řešení. K největším kladům inscenace patří všechny scény pohádkového světa, jimž udává tón mužně prostý projev Miroslava Etzlera v roli Zlatohlava. Vtipně a poeticky je režírována a hrána scéna Pěnkavy v lese, vynikající je i Kuba Adolfa Krále, ztělesnění tylovsky dojímavého humoru. Dojem z celistvosti představení kazí však hudba a její leckdy neúměrné použití (zdlouhavé předehry k obrazům). Také písničky (hudebně málo vtipné), výběr slok z původního textu a jejich přednes zůstaly ještě nesplaceným dluhem souboru vůči jeho vlastním schopnostem a talentu. Nedotvořen zůstal i výkon Dagmar Šnapkové v postavě Jahelkové. Ve snaze vytvořit velkou dramatickou postavu akcentuje herečka ve své roli linii tragédie opuštěné ženy. Její Jahelková je tím zbavena humorné polohy a její láteření, ani ne tak od plic halasné, jako zlobně soptěné, vyznívá zatrpkle zle a nenávistně. Ztrácí se v něm její dobré srdce. Nesprávně pochopené „jádro" role Jahelkové tak znesnadňuje celý závěrečný obraz v hospodě, jenž je vůbec nejslabším místem inscenace. Tady jakoby i nápaditému režiséru Břetislavu Černému došel dech. Madlenka mladé Jindry Michlové má spíše rysy rozmazleného moderního žabce (projevuje se to i v intonaci), než prostosrdečnou jadrnost pracovité, podnikavé a vtipné děvečky.

Divadelní soubor učitelů Osvětové besedy z Levic si vybral za své soutěžní představení inscenaci Frýdových *Kořenů ve větru*. Základní téma hry je vyjádřeno obrazem hrou-

L. Aškenazy, Noční host: Jana (J. Čepková) a Huppert (Z. Vonásek) z pelhřimovské inscenace

tícího se hospodářství starého selského rodu pod náporem buldozerů a dynamitových náloží, jež připravují terén pro rudné doly.

Všechno staré, zkostnatělé, přežilé je nemilosrdně smetáváno přívalem našeho nového života. Soubor našel ve hře, jež má v uměleckém zpracování tématu mnoho nedostatků, to potřebné, co chtěl vyslovit k současným problémům v oblasti, v níž působí. Ta krásná služebnost základní myšlence dramatu dokázala, že představení se dostalo nad leckterou hlušinu textu. Leviční si podmanili hlediště vroucí upřímností, s kterou odhalovali vnitřní svět svých postav a jejich chtění. Z jejich souhry bylo cítit, jak milují, chápou, ale i soudí své postavy, ale ne proto, že by se od nich oddalovali, ale protože sami skrze ně vyslovovali svůj názor a své téma. To se týká zejména Magdy Školbové (Stáňa), Ludmily Kasanové (Andula) a Kataríny Šinkové (Musilová). Lída Evy Čanderové se k nim přiřadila až v posledním výstupu s matkou. V předcházejících scénách trpěla neuvolněností v projevu. Představitelé mužských rolí zůstali poněkud pozadu za svými partnerkami. Emil Lacko (Stehlík) zaujal v prvním jednání prostotou a cudností projevu. V druhém jednání už nestačil prohřát dechem životní pravdy poněkud literátský text a ve třetím jakoby už jen usměvavě statoval. Jozef Horniak charakter Vojtův zvnitřku neobohatil, zůstal jen u věrohodného obrysu postavy, tak jak jej předkládá holý text. Režie Zoltána Henče se vyznačuje inteligentní citlivostí ve vytváření atmosféry jednotlivých scén. Dobré pomoci se souboru dostalo od profesionální režisérky M. Husákové z Bratislavy.

Poslední představení festivalu, *Dva staré zvony* Pavla Gajdoše v inscenaci divadelního souboru ZK ROH Strojíren v Prakovcích, bylo v mnohém poučné. Ukázalo totiž, že ve Východoslovenském kraji není zřejmě ochotnické divadelní činnosti věnována taková péče ze strany osvětových zařízení, jak by situace vyžadovala. Jeho výběr na celoslovenskou přehlídku zřejmě nebyl dost promyšlen. Soubor ještě není tak zralý, aby mohl úspěšně soutěžit s nejlepšími soubory Slovenska. Potřeboval by především metodickou pomoc, která by začala vhodnou dramaturgií a pokračovala objasňováním základů režijní a herecké práce. V souboru je hodně mladých. Práce na ně vynaložená by se jistě vrátila v podobě nadšeného a současně poučeného režijního a hereckého úsilí. Vždyť už v letošním festivalovém představení byla markantně vidět snaha moderními prostředky se vyjádřit k současnosti. Důkazem je už volba současného tématu a snaha po dynamickém scénickém řešení (použití filmu, simultánní scéna, diapozitivy atd.).

Festival ve Spišské Nové Vsi probíhal v radostném soutěživém ovzduší a byl dobře organizován (až na vzdálenou ubytovnu souborů). Během festivalového týdne se uskutečnilo i školení v podobě tří odborných přednášek, každý den se scházel studijní kroužek, aby diskutoval o problémech předváděných představení. Kroužek se též účastnil všech hodnocení poroty v plénu. Žel, diskutujících bylo velmi málo.

Festival ukázal, že v životě slovenských souborů lze zaznamenat dva potěšitelné zjevy: příliv mladých, svěžích sil a silný akcent dramaturgie souborů na téma současnosti. I když se nám „pražským" stýskalo po jednom radostném temperamentním představení hry ze slovenské klasiky. A věřte nám, slovenští přátelé, podstata toho našeho přání je hlubší, než divácká touha po exotu slovenského folkloru! I z českých ochotnických jevišť se vytratila národní klasika. Myslím, že to není zdravý zjev. O tom, že hlas našich klasiků zní stále ještě silně, svědčí obě úspěšné inscenace tohoto festivalu. Hájnikova žena Hviezdoslavova a Tylova Tvrdohlavá žena. A budeme-li hledat svůj osobitý národní herecký styl, pak se budeme vždy znovu vracet k jeho pramenům ve své národní klasice.

VLASTA BOKOVÁ

DČA Praha uvedlo premiéru Drdovy hry Jsou živi, zpívají; foto O. Housková

TROJÍ ZASTAVENÍ

NA CESTĚ K DRAMATU SOUČASNOSTI

Sezóna profesionálních divadel skončila a její závěr automaticky vyzývá k bilanci. Skutečně tvůrčích a podnětných činů jsme v našem divadle letošního roku nezažili právě mnoho, a protože náš zájem pochopitelně patřil především dramatickému obrazu našich dnů, bude naše bilance ještě chudší. Byla uvedena řada původních novinek. Která z nich však znamená trvalé a podstatné obohacení repertoáru? Která z nich je věrným, pravdivým a umělecky dokonalým obrazem našeho života? Obávám se, že položíme-li tento požadavek, nedokáže nás plně uspokojit ani jediná z těchto her, i když jsou mezi nimi tak podnětná díla jako Aškenazyho Host, Hrubínova Křišťálová noc, Drdova revoluční hra Jsou živi, zpívají nebo i Březovského „generační" komedie Nebezpečný věk. Na druhé straně se naše původní dramaturgie pustila do neuvážených experimentů a proto jsme se na jevišti setkali i s takovými uměleckými prohrami, jakou byla třebas Kohoutova hra Říkali mi soudruhu. Velmi bolestným zklamáním byla i nejnovější hra Františka Pavlíčka, uvedená v závěru sezóny.

Přitom zůstává faktem, že i tak cenná a vtipná hra jako je Aškenazyho Host ve své druhé části příliš spoléhá na jiskřivou, ale dramaticky slabě fundovanou výměnu názorů; že Hrubínova hra je především lyrickým účtováním s minulostí, křečovitě se držící dnešních lidí, a že ve svém básnickém obrazu autor vytrhl své postavy z přesného společenského kontextu. A kde je tedy skutečné drama dnešních lidí a dnešních problémů? Pokusil se o ně Pavlíček ve své hře *Zápas s andělem*. Podnikl spolu se svými hrdiny zápas o umění účtovat s chybami a s novodobým měšťáctvím, o umění začínat znovu, zavalil však své hrdiny řádkou nectností, nechal je přímo tonout v záplavě komplexů, vnitřních krizí, trapných nedorozumění a znovuožívajících přežitků. Ta celkem klidná rodina a lidé kolem ní se najednou ocitli, zasaženi překotným přívalem událostí, před námi obnažení v nepříliš lichotivé nahotě. Ale když se nakonec ptáme, k čemu posloužila tato trýznivá analýza a kdo z Pavlíčkových hrdinů si vlastně zaslouží naši pozornost a sympatii, pak zjistíme, že autor nám nedal dostatečnou odpověď ani na tuto základní otázku a pokusil-li se o ni (v postavách Vojty a Dany, bojujících o čistotu života), pak jeho pokus skončil u vnějšího, nepřesvědčivého, konstruovaného optimismu. Že ve snaze o dramatický zápas o nového člověka se

pustil do abstraktního šermování s pojmy a v komplikované analýze rozervaných duší mu už nezbylo místo na logické a vnitřně pravdivé optimistické vyústění. Při tomto zápasu s myšlenkou se dramatikovi pod rukama rozpadla i sama hra, rozdrobená do mozaiky jednotlivých postřehů, které nejsou s to vytvořit ucelený obraz a podat dost názorně dramatikovu základní myšlenku.

Zcela jiným příkladem autorského zpracování námětu je Drdova hra *Jsou živi, zpívají*. Drdovi hrdinové nejsou podrobeni takové pitvající analýze, spíše naopak. Jsou koncentrací zcela všedních zjevů a dramatik v mnoha případech odhazuje vše, co by je mohlo komplikovat. Drda hledá jejich lidství, jejich zcela prostou, životní podobu, a zároveň v nich vidí určitou společenskou sílu. Hlavním dramatikovým trumfem je neomylné rozlišování pravých a nepravých hodnot. S ním stojí a padá celá hra, a i když tato konfrontace nedosahuje vždy žádoucí dokonalosti, je dokladem rostoucí jevištní zkušenosti. Vezměme třebas začátek hry, kde jedna skupina hrdinů hovoří plamennými slovy o nadcházejícím povstání a druhá, o patro níže, nenalézá slov pro nic jiného než pro zcela neslavnou, nebojovnou a všední záležitost, jakou je kousek živobytí. Průběh dramatu tyto hodnoty obrátí a ukáže jejich skutečnou tvář. Tou prověrkou hodnot je zde revoluce. A ta je také hlavním motorem dramatického děje, jenž je ještě místy poznamenán epickou rozvleklostí nebo ne zcela přijatelnými lyrickými pasážemi. Ta horce zažitá zkušenost většiny diváků — květnová revoluce 1945 — dokáže v divákově vnímání na chvíli zastřít i některé naivní a zjevně konstruované dějové obraty. Zvláště v druhé polovině hry, kde — jak se zdá — spěchal autor s dokončením díla a narychlo uzavíral množství rozpracovaných motivů, převládají náhody a laciné dějové koncovky.

Nejkladnější stránkou Drdovy hry jsou svěží lidové postavy. Jsou živým dokumentem přirozeného lidového humoru a optimismu i nepatetického, jaksi zcela přirozeného hrdinství, je v nich jas a síla — pokud ovšem dramatik do jejich úst nevkládá některá příliš literární rčení. Zato u záporných postav, postavených před soud dějin, spokojil se Drda s nakupením záporných vlastností, nabubřelými frázemi jejich proslovů brzy odhalil jejich pravou tvář a donucen tempem děje musí je nakonec odstraňovat ze scény řetězem náhod a mimořádných událostí. Jejich proměny v zrádce či odhalení jejich zbabělosti nevyplývá často z vnitřní logiky a zákonitosti dramatu, ale z dramatikovy potřeby. V těchto postavách si dramatik usnadnil cestu šablonami negativního typu a hra proto nemá potřebnou rovnováhu společenských sil. Přísný a jednoznačný soud nad těmito postavami je pak až příliš lehký. Oč větším hrdinstvím by bylo bojovat s větším a silnějším nepřítelem! I v dramatu. Nepochybujme o tom, že by to dramatik při větším soustředění dokázal.

Drdova hra je revoluční epopejí. Zároveň je však také konfrontací pravého a nepravého hrdinství, hodnoty a pahodnoty, konfrontací, která neprobíhá jen v revolučních okamžicích roku 1945. V tom je také hlavní význam Drdova nového dramatického díla, i když jeho dějovým základem je historická skutečnost. Pokud dramatik v některých postavách a v některých scénách nepodlehl spěchu a konvenčnímu klišé, tam dokázal živě a plně vyjádřit neustále probíhající, v nových podobách se vracející zápas společenských sil a vyzvednout plné, upřímné lidství jako skutečnou hodnotu proti zbabělosti, nízkosti a frázovitosti odumírající společnosti.

Rejstřík posledních dramatických novinek by nebyl úplný, kdybychom se nezastavili u komedie Bohuslava Březovského. Velmi optimistický a shovívavý úsměv, s nímž se Březovský ve své „vážné" komedii *Nebezpečný věk* podíval na dnešní podobu generačních rozporů, dal hře jednu výrazně sympatickou vlastnost: o leckdy bolestných a stále živých problémech dnešního rodinného života, morálky a lidských vztahů se hovoří bez přepjatého moralizování. Bylo by neuvážené připisovat této komedii zásadní význam a hlubší úmysly. Autorovým původním záměrem bylo napsat veselohru. I když se mu pod vlivem závažné problematiky přímo pod rukama proměňovala veselohra ve „vážnou" komedii, zůstalo jí lehké a až nezávazně optimistické ladění. To, co k nám zaznívá z lehkého konverzačního dialogu, to není výzva upjatého moralisty k hlubokomyslnému zamyšlení nad morálkou, mládím i stářím a způsobem života vůbec, ale žertovné pokárání, provázené dobromyslným úsměvem a spontánní vírou v člověka. Je to psychická prevence, vylučující už předem z lidského života těžké komplexy a nerozřešitelné krize, a zároveň příklad, kde a jak hledat východisko ze zmatků a krizí. Je-li už nezbytně nutno být ke komediím a veselohrám již pro jejich chronický nedostatek trochu shovívavý, pak lze i této komedii odpustit některé nedostatky v kresbě postav a jejich vztahů a nepříliš vynalézavé a dramaticky nepropracované řešení, které přichází tak náhle a tak snadno, že by se nám až chtělo podezírat autora z nezávaznosti. V životě totiž nebývá řešení vždy tak snadné a nestačí vždy několik slov mladšího příslušníka rodiny, aby ti starší našli správnou cestu životem.

Trojí zastavení nad novou dramatickou tvorbou nám zároveň ukázalo trojí přístup ke zvolené látce. Drdova hra chce být především obrazem srážky dvou společenských sil a její hrdinové jsou nositeli historického úkolu, Pavlíčkova hra je pitvajícím analytickým pohledem do nitra člověka a pokusem o psychologické drama, Březovského komedie je lehkým a optimistickým komentářem na okraj vážných problémů. Jakým směrem povede další cesta našeho dramatu a jaká překvapení nám připraví další nové hry? Počkáme si na odpověď do příští sezóny.

PAVEL GRÝM

M. Růžek a N. Popelíková v hlavních rolích Březovského Nebezpečného věku; soubor DČA, foto O. Housková

Scénografické školení

V záplavě jarních ochotnických akcí uniklo dosud pozornosti časopisu scénografické školení, pořádané Ústředním domem lidové tvořivosti v měsíci březnu v Kutné Hoře za účasti nejkvalifikovanějších odborníků.

Situace ve výtvarném vyjadřování většiny našich divadelních souborů není příznivá, mnohdy je svalována na materiální podmínky, na špatné technické vybavení jeviště, na nedostatečná světelná zařízení. Tyto nedostatky známe, s těmi se stále setkáváme a v perspektivách výstavby nových kulturních domů je počítáno s jejich odstraněním. Jsou ale i jiné příčiny, o kterých se hovoří daleko méně, a právě ony hrají velikou úlohu v estetické výchově našeho diváka.

Naše soubory dovedou již velmi zdravě a uvážlivě vybírat, řídit a vést své dramaturgické záměry. Jsou si vědomy společenské funkce i potřeby hovořit z jeviště o současných problémech. Shledáváme se u mnoha souborů s uplatňováním nových metod režijní práce, setkáváme se ne ojediněle s experimentální tvorbou, jež dává příslib dobrého vývoje. Jen scénické vyjádření živoří a je chudou popelkou, která zůstává ve svých starých, nemoderních šatech. U většiny souborů scénování jakoby žilo odtrženě od režijní koncepce, od ztvárnění postavy. Je třeba i zde vycházet z dneška, poznávat a učit se znát možnosti a umět jich bohatě využívat.

Scénografická laboratoř a její pracovníci mají velké pochopení pro nedostatky uměleckého a technického výrazu, snaží se o jejich odstraňování a s velkou obětavostí dovedou rozdávat své zkušenosti, výzkumná řešení předávat a pomáhat naší scénografii. Ráda bych na tomto místě tlumočila díky za celý kolektiv posluchačů soudruhům, kteří se podíleli na zdárném průběhu školení. inž. M. Kouřilovi, W. Meluzínovi, K. Bubeníkovi, F. Schönfeldovi, J. Krškovi, J. Kubečkovi, J. Portovi, I. Roskopfovi a R. Kurelovi.

Práce bylo dost, denně se pracovalo průměrně 9—10 hodin, a ještě se po těchto „přesčasech" hodně diskutovalo. V programu zaměstnání byly snad vyčerpány všechny obory scénografie: mluvilo se zde o dějinách divadla, probraly se dějiny kostýmu, zvláště pak kostým antický, Rudolf Kurel ukázal moderní divadelní masku. Inž. arch. Kouřil účastníky kursu zasvěcoval do tajů jevištní topografie a světelného zařízení jeviště i do kompozice scénického návrhu. Za jeho dohledu pak frekventanti sami zpracovávali návrhy scén k divadelním hrám, které jim byly přiděleny. Vysoce odborná přednáška inž. Schönfelda pojednávala o nových perspektivách jevištního svícení a světelné regulace.

Soudruh Krška ukázal nové způsoby používání scénického textilu, imitování technik a materiálu, uplatnění propletů a vyjasnil otázku a problémy barevných světel a textilu na jevišti. Přednáška pracovníka Národního divadla s. Bubeníka seznámila účastníky školení s metodickými postupy malování dekorací, s používáním starých i nových materiálů a technik v divadelním dekoratérství. Soudruh Meluzín přednášel o využívání plastických hmot. Přednášku doprovodil ukázkami. Všechny jistě překvapilo, jaké množství a jaká škála nových hmot se dá velmi dobře uplatnit v jevištní praxi. Praktická cvičení pak nenechala nikoho na pochybách o výhodách nových způsobů a metod. Musíme litovat jen toho, že prvního i druhého běhu scénografického školení se zúčastnilo jen málo ochotnických výtvarníků.

Touto situací a stavem výtvarné práce na našich ochotnických jevištích se zabývala poslední členská schůze scénografické sekce při ÚDLT a bylo přijato usnesení, že v rozšiřování nových pracovních metod a zlepšování výtvarné práce budeme pokračovat pořádáním besed a krátkodobých kursů, na které budou zváni výtvarníci a technici všech dosažitelných souborů.

E. Deylová

WOLKRŮV PROSTĚJOV 1961

Dva obory Soutěže tvořivosti mládeže mají ústřední kola v tradičním již místě: obor uměleckého přednesu v Prostějově, obor divadelní v Písku. Obě akce na sebe zpravidla těsně navazují. Zatímco Šrámkův Písek probíhá za značné pozornosti ochotnických pracovníků, zůstává Wolkrův Prostějov trochu stranou jejich zájmu. Pravda, jde o umělecký žánr méně výrazné tradice než je divadlo, zdálo by se snad, že i mladší. Je tomu skutečně tak? Není trochu znepokojivé povědomí, že některé formy uměleckého přednesu jsou spjaty se jmény takových divadelníků, jako byl Jindřich Honzl nebo E. F. Burian? Nezůstáváme uměleckému přednesu něco dlužni?

Takové jsou zhruba myšlenky, zmocňující se člověka při závěru „svátků poezie" — Wolkrova Prostějova, který letos probíhal od 7. do 12. června a jehož se zúčastnilo na devět set recitátorů, což zahrnuje 160 sólistů a 52 recitačních souborů a divadel poezie různých věkových kategorií.

Průběh soutěže dal mnoho látky k zamyšlení a k diskusím, k nimž docházelo často přímo v soutěžních místnostech: hodnocení poroty, složené z odborníků, se zřídka omezovalo na rozhovor jen se soutěžícím; pokud to dovoloval čas, využívalo se hodnocení i k hovoru s plénem o obecnějších otázkách. A hovořit bylo o čem. Při vystoupení jednotlivců se diskutovalo o otázkách dramaturgických — výběru vhodného textu vzhledem k jeho náročnosti i k vyspělosti přednašeče, otázkách interpretačních, stylových. K velmi zajímavým diskusím docházelo při vystoupení recitačních souborů. Projevilo se tu velké rozpětí forem sborové recitace: od souborů, které pracují jen s textem a zvýrazňují autorovu myšlenku jen dělením textu na sólové a sborové party, až po soubory, které se blíží již formě divadla poezie. Tu pak šlo při hodnocení i v diskusi s plénem zvláště o stylovou čistotu použitých prostředků, o jejich funkci pro předání myšlenky posluchači — divákovi, o jejich vzájemný poměr, o režijní principy. Mnohdy bylo dokonce těžké určit hranici mezi formami sborové recitace a divadla poezie; docházelo proto ke sporům o specifičnost prostředků divadla poezie a sborové recitace.

Všechny tyto diskuse a spory byly důsledkem dvou skutečností: jednak málo propracovaného teoretického základu uměleckého přednesu, jednak rychlého rozvoje této umělecké formy.

Ústřední kolo bylo v tomto směru velkou přehlídkou skutečné tvořivosti, výsledků leckdy namáhavé tvůrčí práce a invence; nemůžeme-li jmenovat všechny takové případy, vezměme za příklad alespoň tři: Recitační soubor REKROS 59 z Českého Těšína provedl Čechovy Písně otroka, které v kontextu s dnešní situací v Africe a koloniálních státech vůbec dostaly nový, ostře politický význam. Tříčlenný vojenský soubor (dva přednašeči a klavírista) nastudoval výňatky z poémy Pabla Nerudy „Až procitne dřevorubec", z nichž část byla přednášena česky, část slovensky; vystoupení tak položilo výrazný akcent na internacionální význam tohoto velkého díla. A konečně: divadlo poezie „X-62" z Brna, které provedlo jako večerní pořad ostré, útočné, proti přežívajícímu i novému měšťáctví zaměřené pásmo „Inzerát na skřivánka" a právem získalo 1. místo ve své (V.) soutěžní kategorii.

Tvůrčí inciativa jen ještě zvýrazňuje potřebu rozpracovat základní teoretické otázky uměleckého přednesu a jeho forem. I letošní Wolkrův Prostějov se pokusil napomoci řešení tohoto problému: stal se pracovním aktivem a soutěží i večerních pořadů využil jako materiálu pro společnou diskusi. Soutěže v jednotlivých kategoriích končily besedou poroty se všemi soutěžícími, kde byly shrnuty obecnější poznatky z průběhu soutěže. Program

Gizela Szabó — vítězka v oboru prózy v I. kategorii

Wolkrova Prostějova byl nadto rozšířen o konferenci o S. K. Neumannovi a poezii bojující; byl tu osvětlen vztah básníka i dalších tvůrců naší poezie ke komunistické straně a jejich osobnosti i jejich tvorba z některých nových stránek. A v posledním dnu Prostějova se konal seminář o uměleckém přednesu, který pořádal ÚV ČSM a Ústřední dům lidové tvořivosti.

O jednání semináře a jeho výsledcích budeme podrobněji — s výňatky z některých diskusních příspěvků, které přinesly mnoho cenného — informovat v příštích číslech Ochotnického divadla. Zakončeme dnešní stručnou informaci o „svátcích poezie" slovy Vladimíra Halady, pronesenými na prostějovském semináři:

„Za nejdůležitější skutečnost považuji to, že na Wolkrově Prostějovu se postupem několika let vytvořil už stálý, pevný aktiv profesionálních i amatérských pracovníků v oboru uměleckého přednesu, že v tomto pevném aktivu dochází už skutečně k vyjasňování zásadních kritérií. Domnívám se, že tento aktiv, který se zde při příležitosti ústředního kola STM v uměleckém přednesu vytvořil, má i předpoklady a dokonce i oprávnění k tomu, aby začal ovlivňovat vývoj uměleckého přednesu u nás, aby přispíval k řešení teoretických otázek. S potěšením zjišťujeme, že diskuse porotců se soutěžícími se vlastně začínají stávat takovými malými semináři, kde účastníci STM dostávají cenné podněty pro další práci. Jsme tedy dnes už tak daleko, že můžeme a musíme vytvořit z Wolkrova Prostějova skutečnou laboratoř uměleckého přednesu; zajistit nejširší popularizaci zkušeností, které zde získáváme, a zajistit, aby tyto poznatky a zkušenosti si neodnášeli pouze účastníci nejvyšších kol STM, ale aby se dostávaly ke sluchu a do vědomí i těch, kteří to nejvíce potřebují — a to jsou ti, kteří se sem právě neprobojovali."

JAN ŠRÁMEK

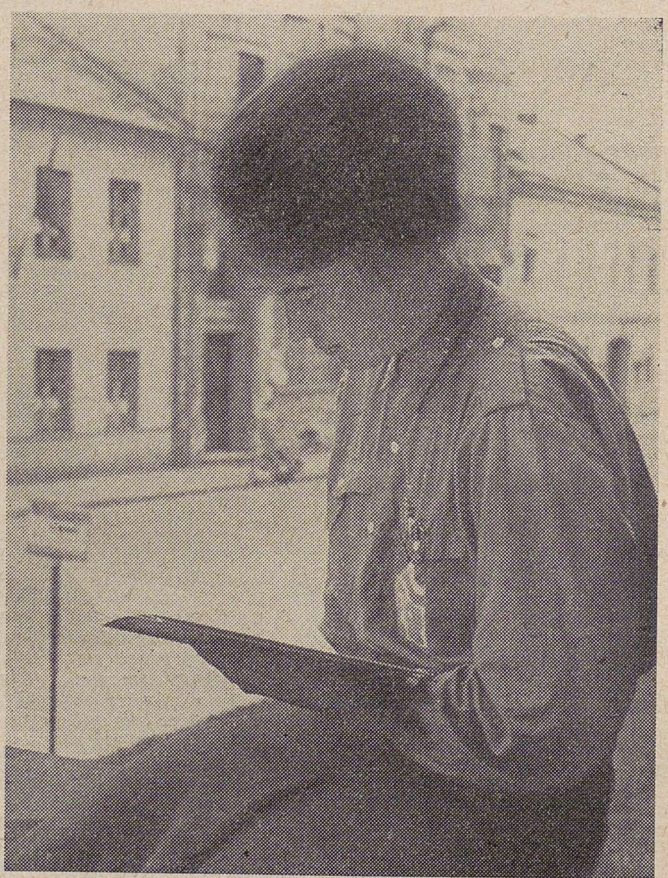

Poslední příprava před vystoupením. Na snímku F. Spáčila pražská recitátorka V. Smržová

PRVNÍ PROBÍRKA JIHOMORAVSKÝM KRAJEM

Z poznámek našich přátel, náhodně zachycených informací i úvah, publikovaných v Ochotnickém divadle, je nám stále více jasno, jak asi vypadá současná představa ochotnických divadelníků o Jihomoravském kraji. Vytváří ji zřejmě sympatická vize nejrozmanitějších sklepů s nepřeberným množstvím vinných sudů, u nichž se tak dobře zalévá trpkost ochotnické práce, právě jako palčivé účinky slunce, které v létě nemilosrdně praží na naši rovinu. S tím pak je velmi úzce spojena představa trochu lehkomyslných lidí, kteří (pokud možno ve vyšívaných košilích) folkloristicky halekají v těchto rajských zákoutích a nic nedbají, že jsou i jiné, daleko vážnější povinnosti. A konečně třetí představa, spojená s trochou zlomyslnosti, že jihomoravské ochotnické divadlo rapidně upadá a kdepak že jsou ty časy, kdy bylo tolik zajímavé a podnětné.

S lítostí budiž konstatováno, že ochotníkům jsou vinné sklepy daleko méně dosažitelné než by si přáli, neboť pěstovat veltlíny, tramíny i frankovku je práce tak obsažná, že málokterý vinař má ještě čas a zájem věnovat se ochotnickému divadlu. A dále, ochotníci na Brněnsku a Gottwaldovsku, jako všude jinde, zápasí při zkouškách s problémy druhých a třetích směn, takže na výše zmíněné radovánky mnoho času nezbývá.

A pokud se týče názoru posledního? — Zde odpověď není tak jednoduchá.

Hned při svém vzniku měl Jihomoravský kraj na mnoha hospodářských i kulturních úsecích situaci značně spletitou. Vyplývala z toho, že v sobě zahrnul okresy čtyř bývalých krajů se značně rozdílnými hospodářskými i společenskými podmínkami. To platí i na úseku ochotnického divadla. V novém kraji se, zhruba řečeno, sešla čtyři velmi vyhraněná ochotnická centra: Brno, Gottwaldov, Prostějov a Třebíč. Každé z nich má vlastní bohatou tradici a co víc, zcela rozdílné způsoby práce. Uveďme malý příklad. V bývalém kraji Brno se v posledním roce již upustilo od rozdělení souborů na A, B, C, a ve shodě s novými potřebami se soubory posuzovaly podle svého působení na městské a vesnické. V tomto smyslu také byly vypsány soutěže, zaměřena metodická pomoc a vybíráni účastníci krajských festivalů. Na Gottwaldovsku však dodnes staré rozdělení dodržují, jelikož se jim v praxi stále dobře osvědčuje. Přitom inscenace souborů kat. C posuzovala výhradně porota krajská. Na Olomoucku, kam dříve patřil Prostějov, zase C soubory automaticky postupovaly na krajský festival, který byl jejich přehlídkou. Jistě lze namítat, že tyto problémy jsou sice závažné, ale nejsou neřešitelné. Naše situace však byla navíc komplikována tím, že hned od počátku nebyl jednoznačně určen krajský orgán, který by se touto problematikou zabýval. Dům osvěty a kultury města Brna, od nějž se tato činnost očekávala, dostal krajské pověření až na jaře letošního roku a personálně byl patřičně obsazen teprve v posledních týdnech. Městský poradní sbor v Brně měl plno domácích starostí a málo krajských zkušeností. Řešila se, někdy až příliš teoreticky, otázka nové organizační kompetence, kladla se váha na zvýšenou samosprávnost okresů, ale současně se zjišťovalo, že celá řada venkovských domů osvěty nemůže ani organizačně ani odborně zvýšené nároky splnit.

První souhrnný průzkum ochotnického divadla nového kraje byl proveden krajskou porotou, která měla za úkol vybrat nejzajímavější inscenace pro krajský festival v Adamově. Podle propozic měly okresy hlásit nejlepší představení městských i vesnických souborů ve svých obvodech a porota měla provést relativní srovnání. Skutečnost však byla poněkud jiná. Některé okresy se nepřihlásily vůbec, jiné zase ohlásily celou řadu inscenací s tím, že nemohou určit, které jsou nejlepší. Někde byla porota zvána i na zkoušku nehotových představení a často doporučené inscenace okresní porota vůbec neviděla, nebo přišla současně s krajskou. Byly i případy, že nás zvaly soubory soukromě v očekávání, že je podpoříme v jejich zamítavém postoji vůči výrokům okresních porot a poradních sborů. Bylo toho všeho víc než dost.

V dobré spolupráci s brněnskými profesionálními umělci a ve snaze získat co nejvíc poznatků sjezdili jsme v krajské porotě Jihomoravský kraj opravdu křížem krážem. Od Cachovy Paní Kalafové, kterou jsme viděli v Batelově za Jihlavou, nás druhý den vedla cesta na Lišku a hrozny do Gottwaldova a z inscenace Ostrovského v Prostějově jsme hned vzápětí jeli na divadlo poezie do Břeclavě.

Jaké jsou výsledné zkušenosti? Především nutnost užšího kontaktu jednotlivých osvětových domů s Domem kultury a osvěty města Brna. Domníváme se, že nebude na škodu ani zásahem do samostatnosti okresů, když alespoň zpočátku bude metodické vedení osvětových domů detailnější. Okresy však by měly prokázat daleko větší organizační i odbornou kvalifikaci a někdy i více zájmu. Dále je nutno konstatovat, že z představení, která porota zhlédla, jenom málo bylo víc než průměrné úrovně a daleko více bylo těch, která jevila koncepční i režijní bezradnost. Věříme, že mnohá inscenace byla ještě časem dotažena, ovšem více bylo těch, u nichž se další práce nedala očekávat. Bezradnost, neznalost základních pravidel jevištní práce, chybné dramaturgické přístupy, zastaralé způsoby hereckých projevů. Vesnických souborů jsme viděli velmi málo a způsob jejich práce nebyl uspokojivý. Metodikové domů osvěty rádi uvádějí, že jejich práce je zaměřena v prvé řadě na vesnici a tam že prý dosahují dobrých výsledků. Je to jistě správné. Škoda, že my jsme na tyto potěšitelné výsledky neměli štěstí.

Za těchto okolností se ve dnech 15. až 20. května konala v Adamově I. krajská přehlídka divadelních souborů LUT. Byla, stejně jako loni, s mimořádnou pečlivostí připravena Závodním klubem Adamovských strojíren. Příjemné prostředí, pozorní hostitelé i pečlivé a vděčné obecenstvo vytvořili velmi vhodný rámec pro toto první setkání. Repertoár přehlídky byl vybrán tak, že dával souhrnný pohled na ochotnickou práci v kraji od souborů špičkových přes vesnické až po kolektivy mládežnické. Škoda, že z technických důvodů nemohly být zařazeny právě dvě nejlepší inscenace, Příliš štědrý večer Karasova divadla v Tišnově a Liška a hrozny v provedení gottwaldovského Svitu. V době trvání

Luckeho Kauce v provedení ZK Motorpal Telč

festivalu zastupovaly kraj na mezikrajové přehlídce v Krnově.

Festival zahájilo v pondělí 15. V. Mládežnické divadlo ZJŠ Brno Arbuzovovou Irkutskou historií. Tento kolektiv pod vedením Milana Ferebauera vykazuje již několik roků zajímavé pracovní výsledky. Myslím, že i jejich Irkutskou historii možno přes řadu problémů kladně hodnotit pro inteligentní a nápaditý přístup k této jistě náročné předloze. Právě tyto vlastnosti jsme poněkud postrádali při dalším představení Kainarovy Zlatovlásky u souboru základní devítiletky v Brně-Komíně. Mladičký M. Stejskal měl v Jiříkovi úkol, který je zatím nad jeho síly. Nestačil scénu rozehrát a tak se mnoho ztratilo jak z dramatických situací, tak i z kouzelného Kainarova verše. E. Adámková režijně vypracovala poctivé představení, ale s mnoha znaky „školních divadel". Byl to ústupek snaze zapojit co nejvíce dětí a vzbudit v nich lásku k divadlu. A pokud možno soudit ze zájmu a snahy všech malých účinkujících, její práce je na dobré cestě. A těm malým znovu opakujeme, co jim bylo řečeno již při hodnocení: Aby v ochotnickém divadle prožili tolik krásných chvil, jako jejich nestor dr. Durdík, který s nimi ochotně hrál starého krále.

Ostrovského Talenty a ctitelé v provedení ZK Oděvního průmyslu Prostějov přinesli podnět k zamyšlení, jak dnes inscenovat tuto psychologickou analýzu a kritiku rozkládající se ruské společnosti na přelomu století. Jak zachytit a vyjádřit nelítostné kořistnictví beroucí na sebe nejrůznější společenské formy od knížete Dulebova přes Damnu Pantělejovnu až po Velikatova. Domnívám se, že soubor měl jasný inscenační záměr a dokázal společenský zápas Něginy s Velikatovem vypracovat do přesvědčivé síly a zajímavosti.

Domácí adamovský soubor se letos představil populární komedií Vratislava Blažka Příliš štědrý večer. Snaživý kolektiv v režii obětavého Tomáše Duchaně se pokusil interpretovat Blažkovu hru svým osobitým pojetím, nikoliv jako veselohru, ale spíš jako vykřičník k problému výběru mladých lidí na vysoké školy. I když to svědčí o snaze souboru dávat víc než samoúčelnou zábavu, nevedla v tomto případě správnou cestou. Příliš štědrý večer musí zůstat k o m e d i í o poctivé cestě ředitele Nováka za poznáním a o tom, že pózou a nesmyslnou osobní izolací v žádném případě nelze reagovat na negativní zjevy v dnešním životě, tím méně na rány, které někdo případně nezaslouženě utrží. Kdo však nic nedělá nebo jde podle vyšlapaných vzorů, nic nepokazí. Adamovští jdou vlastní cestou a právě festivalová inscenace to dokázala velmi jasně. Domnívám se proto, že i letošní inscenační uklouznutí bylo pro ně poučením a ziskem.

Tylovo divadlo v Kostelci na Hané jsem na festivalu neviděl. Proto se mohu zmínit o provedení Dietlovy hry Pohleďte, pokušení, pouze jak jsme je poznali na okresní přehlídce vesnických souborů v Kostelci n. H. Byla to tehdy nejvypracovanější a nejucelenější inscenace přehlídky. Avšak i ona nesla téměř všechny již zmíněné znaky, s nimiž jsme se setkali u většiny vesnických souborů: nevyhraněný inscenační záměr, stylovou roztříštěnost a nedostačující výstavbu představení. Nepochybujeme u Kosteleckých o poctivé snaze a často i dobrých a vtipných nápadech. Stále však chybí nové divadelní prostředky, promyšlená a systematická práce. Je třeba poznat, že dobré představení nemůže být výsledkem náhody, jestliže nepředchází teoretická příprava a důkladné studium.

Malé jevištní formy byly na festivalu šťastně zastoupeny souborem X 62 (Park kultury a oddechu Brno) a jeho pásmem Inzerát na skřivánka aneb Česká poezie nemilostná. Jestliže hovoříme o stále rostoucí oblibě divadel poezie a současně o dramaturgické bezradnosti a nezkušenosti, potom Inzerát na skřivánka může být v mnohém ukazatelem východiska. První část pásma — poetičtější a náročnější, je recitována všemi účinkujícími velmi kultivovaně. Zvlášť bych se rád zmínil o výkonu Hany Pražanové a Radima Vašinky. Ve druhé části, která již přechází v literární satiru, zazní i mnohé tóny studentského humoru. Velmi pěkné byly texty písní Milana Uhdeho a Merunáčova vkusná hudba. Výtvarná spolupráce R. Klaudy byla ukázkou, že divadlo poezie lze účinně inscenovat i jednoduchými prostředky.

Reprezentantem souborů, které prostředím svého působení jsou na přechodu mezi vesnickými a městskými, bylo Lidové divadlo Motorpalu z Telče. V provedení Luckeho Kauce se režiséři Horák a Kouba snažili vytvořit napínavou detektivku. Nějak se přitom však vytratilo vlastní těžiště hry — zápas inspektora Greeneho a Mc Dowella (Vávra, Čejka) o uplatnění principu práva a spravedlnosti v americké policii. A přece právě tento moment je smyslem hry! Vcelku se však Telčští projevili jako soubor velmi zdravý, od něhož lze v budoucnu ještě hodně očekávat.

Závěr festivalu patřil dvěma předním souborům kraje. Sdružený závodní klub stavbařů v Gottwaldově přijel se hrou Vladislava Vančury Jezero Ukereve. Představení pozoruhodné úrovně. Režisér L. Stašek zapojil do inscenace náročné hry rozsáhlý herecký kolektiv. Viděli jsme řadu promyšlených výkonů a zvláště úvodní scéna v říšském parlamentu působila

Zaskok

O tomhle na pohled zcela nevinném slovíčku říká Slovník jazyka českého, že znamená 1. zaskočení např. v řeči, 2. odchýlení od vlastního předmětu a 3. dáti koho na záskok, aby zaskočil, vypomohl. Všechny tyto tři významy se slučují v dokonalé jednotě tehdy, jde-li o tzv. záskok divadelní. Každému herci se může stát, že náhle onemocní, což platí jak pro profesionálního umělce, tak pro ochotníka. Oba se pak snaží dorazit nějak na jeviště, vydržet a odehrát roli děj se co děj, ale někdy tuto snahu zmaří lékař, sanitka nebo i jen hodinové zpoždění vlaku či autobusu a jiná vis major. Potom se chystané divadelní představení — jako naschvál vždycky v těchto případech vyprodané — stává vzrušujícím zážitkem především pro účinkující a teprve v druhé řadě pro obecenstvo. Na profesionálních scénách se s podobnou kalamitou dovedou přece jenom snáze vypořádat. U ochotnických souborů to bývá horší. Zde se prověří plně správnost Slovníku jazyka českého, neboť je nutno opravdu zaskočit, tj. zastoupit někoho v řeči, i v konání předepisovaných rolí, protože ten, kdo bude tím zastupovaným, odchýlil se nezaviněně od vlastního předmětu, a zůstane na někom druhém, aby vypomohl.

Není tedy sporu o tom, že záskok vzbuzuje u divadelníků všeho druhu menší či větší hrůzu. Přesvědčili se o ni i členové divadelního souboru n. p. Technické sklo, Sázava, dobře již na všelijaká zděšení vytrénovaní tím, že se dostali sítem porotní soustavy až do finálového kola pro letošní Hronov. Náhodou s mým „Domem Na rozcestí."

Přesně týden před pevně programovaným vystoupením na národní přehlídce se za pokladného nedělního dopoledne — pokud lze u dramatika vůbec o nějakém poklidu mluvit — rozdrnčel můj telefon. Na druhém konci drátu mluví zničeným hlasem Sázava: „Náš režisér Jirka Polesný, režisér a představitel jedné z hlavních rolí, leží v nemocnici s infekční žloutenkou. Nevíte o někom, kdo by zahrál v záskoku roli doktora Novotného příští neděli v Jaroměři?"

Chápu zoufalství sázavských ochotníků, vždyť jsem tu jejich trnitou cestu na národní přehlídku sledoval od premiéry. V představách mi defilují desítky doktorů Novotných, pokud se dokáži vůbec upamatovat na všechny, které jsem od r. 1957 poznal. Ano, jsou tomu skutečně již čtyři roky od pražské premiéry. Mlčím a vzpomínám. Sázava se nesměle ptá:

„Jste tam?"

velmi sugestivně. Zde také byla nejvíc akcentována stále živá myšlenka rozdílného třídního postoje ke koloniální otázce. Méně tomu bylo již v dalších částech hry u jezera Ukereve. Právě v dnešních dnech, kdy koloniální boj vrcholí, nemohou již mnohé Vančurovy myšlenky zaznít s živou aktuálností. Hra vznikla v roce 1936 v souvislosti s napadením Habeše. Dnes jsme však v historickém období opačném. Zotročené národy se zbraní v ruce vyhánějí své koloniální pány. A tak z Jezera Ukereve zůstává nejtrvalejší hodnotou vzorný jazyk, v jehož užívání byl Vančura mistrem. A pochvalně hned dodejme, že Gottwaldovští jazyku hry věnovali zaslouženou pozornost.

Spojené soubory Svatoboje — ZJŠ Brno a Divadla J. K. Tyla, ZKL Brno, nastudovaly ke 40. výročí KSČ dramatizaci Olbrachtova románu Anna proletářka. Na okraj předlohy dlužno poznamenat, že Evě Vrchlické se nepodařilo v rozsáhlém dramatickém pásmu, jímž tento jevištní útvar o desíti obrazech je, vytvořit účinný dramatický protipól románové předlohy. Příliš v sobě zahrnuje nedostatky, jimiž většina obdobných prací trpí — nedramatický text, rozvláčnost výstavby, ilustrativní závislost na románové předloze. Jestliže Zbyněk Martens dokázal s velkým kolektivem vytvořit zajímavou inscenaci, svědčí to o jeho nápaditosti režijní i citu pro vkus a dílčí proporčnost. Dal představení potřebný spád i vkus. Dokázal vypracovat řadu epizodních úloh i komparsních scén a nepateticky promítnout před divákem vzrušující události před čtyřiceti lety. Je to jistě zásluha svědomité práce celého kolektivu. Můžeme jmenovat Annu J. Kuhlové, Toníka D. Kudláčka právě jako Dadlu M. Malčíkové, dr. Šmerala L. Votavy, Tusarovou H. Prajzlerové a řadu dalších. Zkrátka, připravené a vypracované představení, které bylo dobrým ukončením festivalu.

ZK Družba Slavičín uvádí Kynclova Vojáka; v roli Fučíka (uprostřed) M. Navrátil

Světla na adamovském jevišti naposled zhasla a ustaraný kolektiv pořadatelů v čele se soudruhem Duchaněm si oddychl. Zasloužený odpočinek nastal i pro technické pracovníky na jevišti, kteří byli letos tolik všemi zúčastněnými soubory chváleni. Zbývá však ještě uzavřít a bilancovat získané zkušenosti, aby nová práce v Jihomoravském kraji po prázdninách byla účinnější. Jistě k tomu pomohla i schůzka divadelních metodiků a předsedů okres. poradních sborů, konaná v poslední den festivalu. Vzešlo z ní několik zajímavých podnětů, jako třeba plán pořádat v příštím roce několik dílčích tematických festivalů. A lze věřit, že jsou reálné předpoklady, aby tato dobrá předsevzetí byla splněna. Rozhodně jsme všichni cítili, že by souborům prospělo větší sepětí, jehož lze dosáhnout ať již formou krajských aktivů, besed, seminářů, nebo zpravodajského tisku. Myslím, že mnohé rozdílné názory, které se snad ještě dnes zdají těžko překonatelnými, by potom postupně velmi brzo mizely.

MILOSLAV JURÁK

„Jsem. Moment, soudruhu ...“

A najednou vidím v duchu jednoho z nedávných Novotných, zajímavě ztvárněnou postavu.

„Inženýr Jiří Kroupa, člen divadelního odboru ZK ROH Severočeské armaturky v Ústí nad Labem. Nevzpomínám si přesně, je-li zaměstnancem podniku, ale pro jeho ZK hraje. Hleďte ho nějak chytit, já se pokusím o totéž. Hlašte mi, jak pořídíte, sám budu volat vás, uspěji-li. Čert by v tom musel být, abychom se z té bryndy nějak nevymotali!“

A teď to začalo. Ústí nad Labem je krajské město, kde se dá dost těžko hledat nahonem jeden člověk jménem inženýr Jiří Kroupa, o kterém víme jen tolik, že hrál divadlo pro ZK Severočeské armaturky. Kdyby aspoň nebyla ta zatracená neděle! Co řekne vrátnice podniku? Neřekla nic, protože na lince je porucha. Telegraf bere s váháním telegram s takovouhle pythickou adresou. Nezaručují, že zpráva dojde. Nedošla. Alespoň ta nedělní ne. V pondělí se začaly vyhlídky jasnit. Sázava—Praha—Ústí nad Labem: telefon, telegraf a dálnopis v permanenci. Inženýr Jiří Kroupa je nejen zjištěn, nýbrž i zajištěn příslibem, že se pokusí. Samozřejmě. Ochotník nenechá ochotníka v nesnázi. Právě narozený, nový sázavský dr. Novotný, počatý v Ústí, má však služební cestu do Ostravy. Pojede tedy přes Prahu a přes Sázavu, aby se poznal s kolektivem divadelníků Technického skla. Ti ovšem s ochotnickou kázní okamžitě po onemocnění svého herce-režiséra volali do Jaroměře a s těžkým srdcem oznámili pořadatelům národní přehlídky, že je nutno zajistit náhradní představení pro případ, kdyby se nepodařilo získat záskok. Každý divadelní ochotník jistě pochopí, jak bolestně se taková zpráva hlásí.

Sázavští dostali lhůtu do úterka 13 hodin, aby sdělili Jaroměři definitivní výsledek jednání. Nezatelefonují-li, bude objednána náhradní inscenace. Musí být, protože divadlo je vyprodáno.

V úterý ve 12,25 přicházím domů ze schůze Ústředního poradního sboru pro divadlo. Ani do garáže nemohu zajet, protože na mne volá žena, abych utíkal honem k telefonu. Na druhé straně mluví inženýr Kroupa. Ve středu odpoledne přijede do Prahy, odkud v noci pokračuje v cestě do Ostravy. Dojednali jsme, že s ním pojedu vozem na Sázavu, kde se uskuteční hned dva záskoky: inženýrův herecký a můj režisérský. Pak se vrátíme, Kroupa splní své pracovní úkoly v Ostravě, v neděli v noci pojede zpět na Prahu, ale vystoupí v Kolíně, kde přesedne do autobusu Sázavských, a s nimi poputuje už přímo do Jaroměře. Tam dojde k druhé a poslední zkoušce ...

„Mluvíte meziměstsky?“ vpadá nám do hovoru ústředna.

„Mluvíme,“ hlásím.

„Já vám nesu Sázavu, skončete prosím brzy.“

„Skončíme. Inženýre, zítra ve 14,58 na nádraží Střed na shledanou.“ Klap a zvonek.

„Tady Sázava.“ — Proč zas ten zoufalý hlas, vždyť se zdá

Pod svícnem vždycky nebývá TMA

V posledním květnovém týdnu probíhala v Tišnově první okresní divadelní přehlídka okresu Brno-venkov. Uzavírala téměř roční práci na novém okrese a v nových organizačních podmínkách. Začali jsme hned loni v červenci, kdy po provedení územní reorganizace jsme poněkud v rozpacích přehlíželi a po divadelní stránce hodnotili nový okres. Máme jednu značnou nevýhodu. Není vlastní okresní město, které by zvlášť po kulturní stránce bylo centrem veškerého dění okresu. V našem případě Brno, kde jsou správní orgány okresu, má zcela jiný kulturní i společenský ráz a konečně je nabíledni, že organizovat zde, v bezprostředním sousedství tří profesionálních divadel a mnoha scén ochotnických, akce z brněnského okolí, je předem odsouzeno k bezúčelnosti a zbytečnosti. Z bývalých okresů přešly čtyři domy osvěty, které byly v okresních centrech — Rosice, Tišnov, Židlochovice a Brno-venkov. Kde vytvořit těžiště ochotnické práce a jak ji organizovat? Ustavili jsme okresní poradní sbor v Brně a při všech zmíněných domech osvěty úsekové poradní sbory se značně rozsáhlou pravomocí. Byla například velmi důrazně ražena zásada, že inspektor pro kulturu nepovolí žádné představení, které předem nebude projednáno a schváleno úsekovým poradním sborem. Bohužel, od tohoto opatření jsme museli ustoupit, protože úsekové poradní sbory nestačily svou funkci zajistit. Některé se scházely velmi nepravidelně a v Rosicích prakticky nezačaly vůbec. Tak se těžiště téměř úplně přeneslo na okresní poradní sbor.

Soubory však měly o spolupráci zájem. Dokázala to účast na třech celookresních aktivech, když hned na prvém z nich v říjnu bylo přes 200 ochotníků. A protože nejlepší agitací pro dobrou dramaturgii jsou praktické příklady, předvedli členové Mahenovy činohry a Divadla bří Mrštíků v Brně řadu ukázek ze současných her i klasiky s potřebným komentářem. Současně byly vyhlášeny dvě okresní soutěže — vesnických souborů a pro soubory vyspělejší soutěž tematická ke 40. výročí KSČ. Podmínkou účasti v soutěži bylo podání písemné přihlášky. Byli jsme si vědomi, že tímto způsobem mnoho hrajících souborů se soutěže nezúčastní. Liknavost, často špatné zkušenosti z minula, a většinou přesvědčení, „že to nějak dopadne a konečně, je to stejně jedno . . .“ byly nám špatnou oporou. My jsme však chtěli, aby soutěž vyvolala v souborech pocit sounáležitosti a hlavně, aby vyplnění přihlášky vedlo ke snaze vytvořit představení, která by převyšovala běžný průměr. Výsledek byl lepší než jsme očekávali. Přihlásila se asi polovina všech hrajících souborů a v soutěži bylo odehráno 42 představení.

Každý soubor měl právo požádat o metodickou pomoc, kterou poskytovali buď profesionálové, nebo zkušení ochotničtí pracovníci. Největším příkladem byla skutečnost, že v přihlášeném repertoáru nebyla ani jedna braková hra a že v tomto směru nebylo třeba žádných přesvědčovacích pohovorů nebo jiných zásahů. Představení vesnické kategorie hodnotily poroty jednotlivých úseků, pro soutěž tematickou byla jedna porota celookresní. Již první představení nám ukázala, že všechny soubory mají opravdovou chuť a dobrou vůli, ale že mnohým ještě stále chybí řada odborných předpokladů a znalostí, aby mohly dělat divadlo opravdu dobré a současné.

Ukázalo se, že i metodická pomoc profesionálních umělců musí být předem promyšlena a připravena v poradních sborech. Že ne každý se pro tuto práci hodí a že je pro tyto poradce třeba pořádat konzultační schůzky, na nichž by byli seznámeni s problematikou a specifičností ochotnické práce.

Přehlídky byly uspořádány dvě. Počátkem května v Rosicích, na níž vystoupily soubory: Lelekovice (Labyrint srdce), Řícmanice (Dalskabáty), Bosonohy (Těžká Barbora) a Zastávka (Pohleďte, pokušení). Od 23. května probíhal závěrečný festival v Tišnově za účasti Kuřimi (Inteligenti), Lelekovic — jako zástupce vesnických souborů — (Labyrint srdce), Židlochovic (Pohleďte, pokušení), Dolních Kounic (Voják), Rosic (Dalskabáty) a Tišnova (Příliš štědrý večer). Protože chceme být prosti jakéhokoliv velikášství a záleží nám hlavně na zhodnocení skutečného stavu vykonané práce, přiznáme, že až na dvě nebo tři inscenace jsme zůstali předsevzaté kvalitě dost dlužni. Festivaly, hlavně zásluhou pořadatelů, více vyzněly jako velmi srdečná setkání souborů s patrony a pořádajícími složkami. V tom je pro další práci souborů veliká posila.

A ještě něco. V Tišnově záměrně nasadila porota poměrně dost přísná měřítka. Se zájmem jsme čekali na výsledek. Byl překvapující. Soubory tuto snahu většinou velmi dobře pochopily. Beseda s kolektivem z Dolních Kounic byla tak srdečná a zajímavá, že na ni dlouho nezapomeneme. Výsledkem toho všeho byl požadavek tišnovského souboru na závěrečném aktivu, aby poroty ve své další práci zvýšily kritéria, vyhnuly se jakémukoliv podbízení, pracovaly odpovědněji — zkrátka zkvalitnily svou práci.

MJ

---

situace zachráněna?, myslím si. Vysvětlení hned následuje. — „My máme do 13 hodin lhůtu oznámit Jaroměři, zdali přijedeme nebo ne. Ráno jsme dojednali zhruba všechno s inženýrem Kroupou . . .“

„Já to s ním dojednal přesně právě teď. Zítra v sedmnáct u vás generálka jako představení, Kroupa k vám nepřijede vlakem, nýbrž autem se mnou. Budu mu dávat první instruktáž už při cestě.“

„No jo, ale je půl jedné pryč, my jsme potvrzovali Jaroměři naše vystoupení dálnopisem, ten nefunguje, a od jedenácti máme objednaný bleskový hovor, který pořád nejde. Zbývá už jen dvaadvacet minut. Jestli nedostaneme spojení, bude sice záskok, ale nebude zas představení!“

„Zatelefonuji Jaroměři sám, zítra na shledanou s celým souborem!“

A už vytáčím meziměstskou. Hodiny ukazují 12,35.

„Prosím vás, potřebuji Jaroměř bleskově, nejdéle do 12,55. Půjde to? Jedná se o divadelní přehlídku, o výběr pro Hronov . . .“

„Aha, Hronov. Pokusím se,“ slibuje telefonistka.

12,47 potvrzuji za Sázavu přehlídkové představení. Jaroměř odvolává náhradní inscenaci. O 26 hodin později jedu s inženýrem Kroupou na Sázavu. V 17,00 začíná improvizovaná zkouška. Zjišťuji, že jsou velké rozdíly v úpravách textu ze souboru ústeckého a sázavského. Ovšem i jiné pojetí režijní, výklad postavy, jiné aranžmá . . . ne, tohle se na jednu zkoušku nedá udělat. Dřeme na jevišti dlouho do noci, až se hra začíná trochu, trošinku rýsovat. Je už nejvyšší čas na zpáteční cestu. Inženýr Kroupa přisahá, že bude biflovat změněný text ve vlaku, v Ostravě i při zpáteční cestě. Dobře mu to myslí, pamatuje si všechny hlavní změny v nástupech, odchodech i v aranžmá jednotlivých scén. Doma shání rodinu a příbuzné, kteří mu dělají „publikum a kritiku“. Černá káva se vaří ve škopcích, aby vydržel splnit úkoly služební cesty, učit se nové verzi „Domu Na rozcestí“, cestovat — a nespat. Sázavští zkoušejí také; bez jednoho z hlavních spoluhráčů. Jeho nepřítomnost při celkovém počtu šesti postav hry je nemile citelná.

V Jaroměři jsme se zase sešli. Druhá a poslední zkouška na cizím jevišti a se záskokem. Zapotili jsme se všichni důkladně: technika, inspicient, herci i režisér s autorem v jedné osobě. Představení začínalo dostávat barvu. Následky záskoku nejsou naštěstí patrné tolik, jak jsem se obával.

Večer. Tma, gong, opona. Obecenstvo zabírá od prvního výstupu. Pomalu z nás opadává tíseň a úzkost. Zájem publika stoupá a trvá až do posledního výjevu.

A potom . . . potom už měla slovo porota.

KAREL STANISLAV

ŠAFRÁNKOVĚ DOBĚ HVĚZDOPLAVCŮ

Dramatika Otu Šafránka není třeba našim ochotníkům představovat, jeho hry, zvláště ovšem Kudy kam, dávno zdomácněly na ochotnickém jevišti. Ve své poslední, dosud neprovedené hře se pokouší nastavit satirické zrcadlo některým chybám, slabostem a měšťáckým přežitkům soudobých lidí, lidí epochy hvězdoplavců. Autor si dal veliký úkol — chce se kriticky, ale s úsměvnou prostotou podívat na drobná i větší podvodnictví, neupřímnosti, falešné konvence, jichž ještě v nás všech trčí víc než dost. Šafránek však nezůstává na tomto konstatování, staví proti různým těm přežitkům sílu a závažnost prostých lidských citů, nevidí jen slabosti, ale také sílu společenského řádu a člověka dneška. To vyjádřit bude také hlavním úkolem inscenátorů hry, jejíž režisér bude muset pevnou rukou řídit někde trochu chaotické, někde zas poněkud rozvláčné situace, a především udeřit na strunu vtipné satiry a humorného pohledu do nitra člověka. Takovýchto možností dává Šafránkova hra skutečně hodně.

Opravdu důležitou součástí musí být scéna. Kreslím jako příklad jednu z celé řady scénických možností. Beru za základ jednoduchost moderního architektonického názoru, rovné linky bez zatěžujících kudrlinek, trochu zkresluji perspektivu, aby se celá tato výtvarná záležitost stala současně humorným rozkýváním formy, a vylučuji všechno nefunkční a zatěžující. Jde tedy o jednoduchou zkratku v černém horizontu. Barevně budeme celou scénu držet černobílou a jen světelně si dovolíme barevné rozvrstvení, ovšem velmi střídmě.

Technicky je celá záležitost velmi jednoduchá. Tři rámy z latí nebo z trubek, potažené kalikem nebo molinem, a zezadu se přivěšují na plátně siluety oken nebo soch či obrazu. Domy do exteriérů jsou namalovány bílou temperou na černý organtýn, který se zavěšuje na zadní horizont. Telegrafní dráty uděláme z bílého tkalounu. Kostým volíme ve světlejších barvách (i když jde o zimní období), aby se dobře odrážel od scény. Je pochopitelné, že můžeme použít i projekce, a to zezadu na kulisy A, B.

A na závěr bych chtěl po zkušenostech z celé řady zhlédnutých inscenací z poslední doby konstatovat, že se ochotnická scénografická úroveň zvyšuje, stále častěji se např. objevuje scénická zkratka. Jako hlavní nedostatek zůstává nedomyšlenost, nejasné vyjádření prostředí a přílišné zlehčování náznaku. Chceme na stránkách Ochotnického divadla nadále pomáhat odstraňovat tyto nedostatky.

Karel Šálek

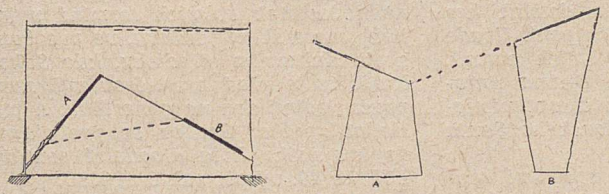

Základní půdorys

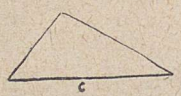

Jednotlivé díly jsou potaženy tenkým molinem

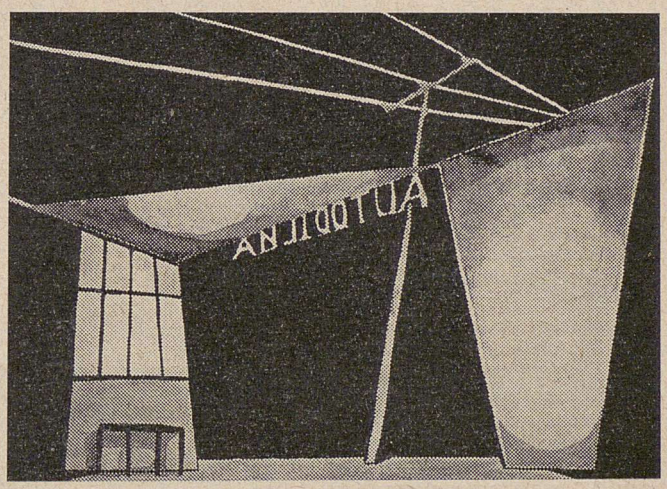

Dvůr autodílny

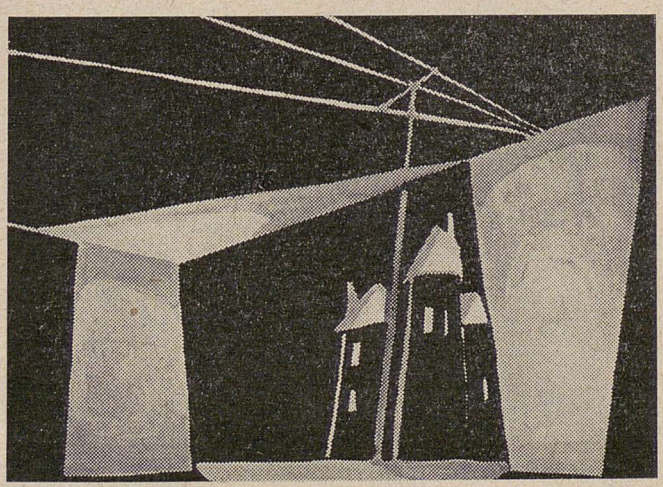

Ulice

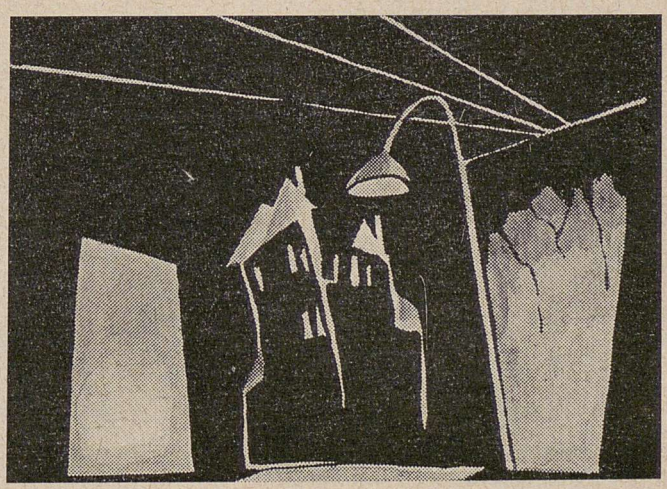

Jiná ulice

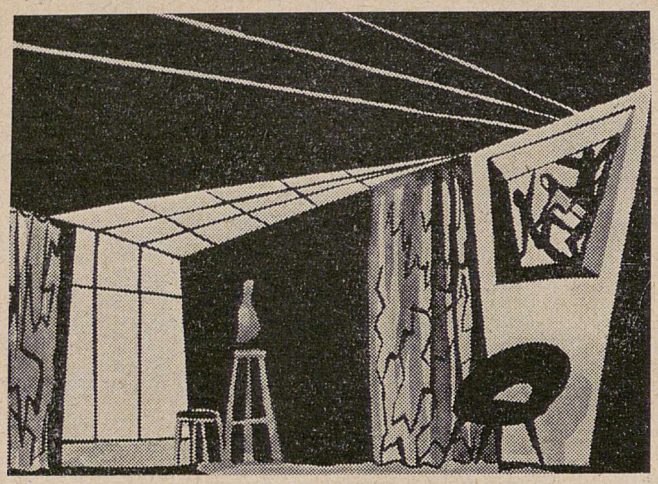

Sochařský ateliér

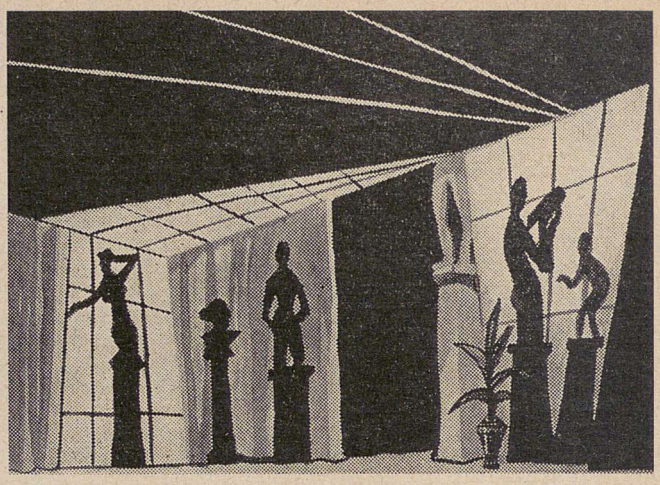

Výstavní sál

Po cestách Thámových a za novými autory

Až jednou někde v jižních Čechách potkáte na odlehlé cestě zájezdový autokar, naložený divadelními rekvizitami a z jeho oken na vás vesele zamávají ochotníci, budou to možná členové dramatického souboru ČKD Sokolovo. Sokolováci hrají totiž nejen na různých místech v Praze (jejich trochu macešským domovem je Kulturní středisko ve Vysočanech), ve Vojenské politické akademii, v letním divadle v Hloubětíně, v sanatoriu na Pleši i na letních pionýrských táborech, ale specializovali se především na divadelní zájezdy do zapadlých vesniček, ležících stranou hlavních cest kulturního života. Začalo to vlastně tím, že Sokolováci a tím i všechny kroužky a soubory ZK mají patronát nad třemi zemědělskými družstvy na Voticku (v obcích Drachkov, Smilkov a Olbramovice). Sokolováci byli však už i v místech, kde se předtím nikdy divadlo ještě nehrálo. Říkají sami, že si někdy připadají jako kočovní herci z dob Thámových a Tylova putování po vlastech českých — ovšem až na ten autokar. V takové vesnické hospůdce není nic. Musí si tedy všechno přivézt s sebou a především vystavět jeviště. Ale vždy se najde dost vděčných a ochotných rukou, které pomáhají stavět a zařizovat to nejnutnější, dokonce i šatny. Hraje se ovšem bez opony (zhasnou se prostě světla) a prkna, která znamenají svět, jsou opravdová prkna, narychlo přibitá a postavená na sudech a kozách. A hraje se — s nadšením a živým ohlasem a porozuměním před nabitým hledištěm. Nejzdařilejší a zároveň úspěšnou soutěžní hrou dramatického souboru ZK ČKD Sokolovo byl v minulé sezóně Afinogenovův Strach. Hra tohoto neprávem opomíjeného sovětského autora byla u nás poprvé dávána v předmnichovské republice v roce 1935, kdy byla zakázána. Po Únoru 1948 ji znovu uvedlo div. Disk a od té doby hrána nebyla. Pro příští sezónu kromě Rozovovy Šťastné cesty, Molièrova Misantropa a dalších her chystá soubor dvě překvapení. Uvede původní, současné hry svých autorů, zaměstnanců Sokolova. Drama Antonína Seemana Poplach a optimistickou tragédii Karla Rodovského Santa Cruz.

A jaké jsou radosti a strasti souboru? Na jedné straně pochopení závodu a vděční diváci — na druhé straně nedostatek volných termínů v jejich „mateřském" stánku, ve vysočanském Kulturním středisku, kde Sokolovákům je před premiérou vyhrazen pouze jediný den na generálku. A poslední zpráva: Soubor se probojoval do krajského kola divadelní soutěže LUT ke 40. výročí založení KSČ.

OV

Afinogenovův Strach uvádí ZK ČKD Sokolovo: Klára (B. Fialová) a Jelena (E. Seemannová)

Z ochotnického života

SOBĚSLAV. Ve dnech 6.—9. června uskutečnila se zde první okresní přehlídka vesnických divadelních souborů. Vystoupily 4 nejlepší soubory ze soutěže, vypsané okresním národním výborem a okresním výborem KSČ v Táboře na počest 40. výročí založení Komunistické strany Československa. Přehlídka byla úspěšná díky dobré úrovni všech představení. Zvláště jsme oceňovali přístup všech souborů ke kritice. Osvětový dům v Soběslavi dokázal vyprodat všechna představení. Zvláště důležité je, že 80 procent návštěvníků bylo z vesnic, takže věříme, že přehlídka byla impulsem pro další rozvoj ochotnického divadla na vesnici. Přehlídka se stala i společenskou událostí, protože patrony jednotlivých souborů byly největší závody a JZD z okolí. V závěrečném hodnocení se soubory umístily takto: 1. OB Měšice u Tábora (Drda, Dalskabáty), 2. JZD Pokrok Sezimovo Ústí (Stehlík, Tygří kožich), 3. OB Dírná (Stanislav, Návštěva nepřichází), 4. OB Hlavatce (Tajovský, Ženský zákon). Soubory dostaly peněžité odměny od 400 do 2000 Kčs. Úspěch přehlídky podnítil rozhodnutí, aby v Soběslavi se podobné přehlídky konaly i v příštích letech. **Pek**

ČEJKOVICE. Členky místní skupiny ČSČK děkují osvětovému domu v Hodoníně touto cestou za ochotu a trpělivost, jakož i získané vědomosti z I. cyklu přednášek lidové akademie, směr divadelní, uskutečněného v Hodoníně od ledna do dubna t. r. Zvláště děkujeme soudružce Holubové a všem přednášejícím. Získané vědomosti budeme rozšiřovat a uplatňovat ve svém vesnickém souboru.

TURNOV. Estrádní soubor ČSM turnovské dvanáctiletky byl letos pozván k vystoupení na celostátním festivalu humoru a satiry v Haškově Lipnici. Uvedl zde svůj satirický kabaret Kouzla nejsou čáry, s nímž zvítězil v ústředním kole STM v Praze. — V minulých týdnech Turnovští hostili divadelní kroužek pardubické SVVŠ, který sem přijel poznat práci souboru, pracujícího v obdobných podmínkách. Mladí lidé z obou kolektivů strávili společně sobotu a neděli, zhlédli a zhodnotili si navzájem své programy a v živých diskusích si vyměnili zkušenosti s organizováním vnitřního života souboru i kulturně agitační práce ve městech i na vesnicích. Setkání dvou souborů se tak stalo školením, a to neobyčejně názorným a účinným. Z vystupování i vzájemných vztahů těch šedesáti mladých studentů a dělníků mohli by mít radost i ti zapřísáhlí škarohlídi, kteří se dívají skepticky na mladší generaci. V říjnu oplatí Turnovští návštěvu a uvedou v pardubickém Komorním divadle svůj nový pořad. J. H.

LOMNICE n. POPELKOU. Nové územní uspořádání vytvořilo nové rodiny ochotníků i v daném okresním rozsahu. Ochotníci Semilska si dali schůzku ve dnech 28., 29. a 30. dubna v Tylově divadle v Lomnici n. Pop. (vystoupily zde tři nejlepší soubory okresu) a v lomnické radnici, kde se konalo školení. Na pozvání odboru školství a kultury rady ONV v Semilech sjelo se sem více než 140 ochotníků. Mezi přednášejícími byl zasloužilý umělec, režisér Národního divadla F. Salzer, laureát státní ceny a člen Divadla čs. armády Oldřich Lukeš, dramaturgyně Divadla Vítězného února z Hradce Králové Jar. Drobná, soudružka Felixová z Hradce Králové, soudruh Buchta z Divadla F. X. Šaldy v Liberci a jiní. — Druhou část tvořila představení — lomnický Tyl uvedl Kohoutovu Třetí sestru, soubor „Ant. Marek" z Turnova sehrál po jednadvacáté Blažkův Příliš štědrý večer a soubor OB Jizeran z Benešova n. Jiz. Drdovy Dalskabáty. A konečně třetí část školení — živá diskuse, která poctivě hodnotila výkony, ale také se brodila neujasněnými a rádoby velkými kritickými názory. Všichni lektoři však dovedli dát diskusím směr, dali jim náplň i poučení. A výsledek? Všichni z té velké rodiny ochotníků na Semilsku se rozešli jako dobří přátelé. Bylo to pěkné a poučné školení. **V. Prádler**

OPATOVICE n. L. Náš ochotnický soubor při Osvětové besedě má více než šedesátiletou tradici. Po delší přestávce v činnosti byla práce souboru úspěšně oživena zásluhou nových učitelů a zaměstnanců EOP. — Každý ochotnický soubor by si měl cílevědomě vychovávat dorost. Snad v každém souboru se najde soudruh nebo soudružka, kteří mají zájem o práci s dětmi. Tak tomu bylo i u nás. Práce s dětmi se ujal zkušený ochotník soudruh Šalda, který s nimi nacvičil ve spolupráci s učiteli hry Jak se Honza králem nestal a Tři bratři. **B. Beneš**

OLOMOUC. Na podzim tomu bude již 89 let, kdy zásluhou několika českých vlastenců došlo k založení Jednoty divadelních ochotníků besedních, která od svého vzniku (r. 1872) se stala až do pádu rakousko-uherské monarchie významným buditelem národního uvědomění v Olomouci i okolí. Po převratu, kdy bylo zřízeno stálé České divadlo, dnes Divadlo Oldřicha Stibora, k němuž vlastně svou činností postavila pevný základ, omezila se Jednota v inscenaci svých her na jevišti olomouckého Národního domu na míru co nejmenší, aby svými produkcemi nenarušovala návštěvu tohoto divadla, a zaměřila se obzvláště na zájezdovou činnost k českým menšinám do našeho tehdejšího německého pohraničí. Za nacistické okupace byla i činnost Jednoty okupanty zakázána a bylo možno v ní pokračovat teprve po osvobození naší vlasti. Zásluhou n. p. Mototechna v Olomouci, který zprvu převzal nad Jednotou patronát a později ji začlenil do svého Rudého koutku, byla uskutečněna řada zdařilých představení, zvláště pro děti a mládež, nejen v Olomouci a v okresu, ale i na Slovensku a v Čechách. — Ve snaze podílet se co nejvíce na úspěšném dovršení kulturní revoluce rozhodli se členové souboru přejít do péče Okresního domu osvěty v Olomouci jako jeho divadelní odbor. Jeho prvním představením byla zdramatizovaná pohádka Andersena Sněhová královna na sklonku minulého roku. V tomto roce byla již několikrát reprízována. Spoluprací s ODO se plní dávné přání souboru — dávat za příznivějších podmínek pracujícím a jejich dětem dobré ochotnické divadlo. **J. Valihrach**

STRAŠÍN. V našem západním pohraničí je málo souborů, které by se mohly pochlubit šedesátým výročím své činnosti. Jedním z nich je soubor Osvětové besedy malé obce Strašín v samém srdci Šumavy. V únoru roku 1901 otevřela se poprvé opona strašínského jeviště, aby publikum zhlédlo Tylovu úpravu Nestroyova „Enšpigla". Následovaly hry našich klasiků: Jiráska, Tyla, Stroupežnického, Mahena, Klicpery, později i hry sovětské a současné. Více nežli 160 divadelních her předvedl soubor ve Strašíně, který nebojácně hrál i za okupace a posiloval náš lid vírou ve vítězství. Loňského roku si Strašínští postavili svépomocí pěkný kulturní dům s klubovnami, knihovnou, divadelním a výstavním sálem. Od otevření uvedli již tři hry, a to: Jiráskovu Lucernu, Stanislavovu Návštěva nepřichází a Drdovy Dalskabáty. Do příští sezóny jdou ochotníci ve Strašíně s pevným, promyšleným dramaturgickým plánem. Gratulujeme k tak slavnému výročí! **J. S.**

MAKOVSKÉ DIVADELNÍ LÉTO vstoupilo letos již do šestého ročníku. Od 24. června po pět sobot za sebou zhlédli diváci inscenace her nejlepších souborů okresu Klatovy a hostů ze Západočeského kraje: Baladu z hadrů (Lidové divadlo MDO Plzeň); Dalskabáty (OB Nýrsko); Strážní domek č. 15 (OB Nezdice na Šumavě); Jarní vítr (OB Luby u Klatov); Ďábelské klíče (OB Makov). SVBD

Salynského Krutá maska na českotřebovském festivalu

ČESKÁ TŘEBOVÁ. 30. dubna bylo ukončeno Salynského Krutou maskou IV. Českotřebovské divadelní a hudební jaro, které bylo uspořádáno v rámci oslav 40. výročí založení KSČ. Letošní program byl proti minulým ročníkům velmi pestrý i velmi hodnotný. Byla sehrána čtyři divadelní představení — Jurandotův Knokaut, Blažkův Příliš štědrý večer, Stoenesca a Savy Šestka z mravů, Salynského Krutá maska, hudební soubory připravily večery taneční i dechové hudby, orchestrální sdružení „Smetana" uspořádalo velký koncert s hostujícím pražským klavíristou Janem Hřivnáčem. O program se zasloužil i odbor dětské rytmiky s baletní pohádkou Krejčí Jehlička a Tance národů, a uči-

telé ZHŠ, kteří připravili večer sólistů k výročí W. A. Mozarta. Velkému úspěchu u obecenstva se těšilo zejména divadelní představení studentů JSŠ Šestka z mravů. Úlohy dospělých a učitelů byly hrány členy učitelského sboru a režisér Mir. Chudý měl jistě nemalou práci se studenty i s učiteli, neboť někteří z nich stáli na jevišti poprvé. Jeho namáhavá a obětavá práce však byla odměněna nečekaným úspěchem a srdečným, upřímným potleskem obecenstva. V rámci družby Poprad—Česká Třebová bylo toto představení sehráno v Popradě, kde mělo nemenší úspěch. — Zvláštní pozornost byla věnována i literárně dramatickému manifestu ke 40. výročí strany „Od noci k ránu", který podával dramatickou formou obraz bojů strany od počátku jejího založení až po dnešek. Pásmo připravil divadelní odbor ZK, účinkovalo v něm 40 členů a u obecenstva mělo pozoruhodný úspěch. Kromě skutečnosti, že celý program Českotřebovského divadelního hudebního jara byl letos sestaven z repertoáru pouze místních ochotníků a hudebních souborů, je nutné vyzvednout i kladný postoj k této významné akci všech závodů v České Třebové, které měly nad jednotlivými večery patronáty. Svou všestrannou účastí dokázaly svůj vztah ke kulturní práci ve městě.

D. Brunová

STŘÍTEŽ NAD LUDINOU. Na okresech se ještě vyskytují — i když ojediněle — soubory, pošilhávající po hrách, které již dnes nejsou žádoucí. Některé chytračí a uvedou současnou hru, aby vzápětí uvedly lacinou, divákovi nic nedávající operetku. Je pochopitelné, že takové soubory budí obzvláštní zájem OPS—d, které sledují jejich práci i život. Mezi takové soubory donedávna byl počítán i soubor ze Střítěže. S radostí byla proto přijata zpráva, že nově utvořený soubor OB připravil na sobotu 13. května národní báchorku J. K. Tyla STRAKONICKÝ DUDÁK. Zpráva tím radostnější, že na Hranicku se na Tylovy hry zapomínalo. A protože jsme věděli, že se jedná o soubor „omlazený", který vede mladá režisérka, vypravili jsme se na toto představení. Již při příchodu do šatny, mezi soubor, překvapili nás chlapci a děvčata ne starší jak 20 let. Překvapily i výrazné cedule s přesným výpisem všech rekvizit do jednotlivých obrazů. Mladá režisérka Antonie Opravilová odvedla se svým souborem vyrovnané představení, i když musela zápasit s technickými potížemi, jako je jeviště bez horizontu, nedostatečný světelný park, nefungující reostaty apod. Většině obrazů dala i patřičnou atmosféru. Scéna ve vězení, scény s vílami a pod šibenicí patřily mezi nejlepší z celého představení. Šťastnou ruku měla v obsazení hlavních postav, s výjimkou představitele titulní role, který nám předvedl Švandu příliš bojácného, nejistého, až sentimentálního. Méně se zdařily scény s komparsem a závěry některých obrazů, které zasluhovaly více gradace. Také hudba OB nesplnila plně své poslání. Scházel především dirigent, aby nástupy zpěváků byly jistější, a také ladění ve vyšších polohách nebylo vždy nejčistší. Ale i přes tyto výtky udělal divadelní soubor OB ve Střítěži nad Lud. kus záslužné a poctivé práce. Na čtyřicet zkoušek svědčí o pečlivém přístupu k celé hře. Kritické připomínky byly přijaty s povděkem. Naplněný sál nešetřil uznáním po každém obrazu. A plán do budoucna? Ke žním připraví pro družstevníky veselou žňovou estrádu a do konce roku nacvičí celovečerní hru. Příslib, že soubor se dal novým směrem a že i ve Střítěži konečně odzvonili líbivým operetkám.

C. Bláha

BOSKOVICE. Ochotníci jsou zde spojeni ve Sdruženém klubu pracujících. Klub si vytkl dosti vysoké cíle: seznamovat boskovické obecenstvo s díly pokrokových autorů našich i cizích, zvyšovat herecké i režijní výkony a podílet se stále více na rozvoji divadelní kultury ve městě i okolí. Možno říci, že tato práce se Boskovickým dobře daří. Před krátkou dobou nastudovali a sehráli hru V. Blažka Příliš štědrý večer. Měla velmi dobrý úspěch a tak ochotníci z Boskovic ji museli ještě jednou opakovat.

J. Roučka v roli Schmidta z Posledního dějství

Zkušený režisér soudruh Mañas i herci byli již během představení odměněni potleskem za velmi pěkné výkony. Boskovický kolektiv se již dopracoval dobré ochotnické úrovně a chce na své dráze pokračovat.

—ZK—

SKUTEČ. Městečko na úpatí Českomoravské vrchoviny je známé nejen jako středisko stávek pracovitých kameníků a dovedných obuvníků, kteří v tzv. první republice bojovali nesmlouvavě za lepší život pracujících, ale i jako místo tradiční ochotnické činnosti. Divadelnictví, jedno z nejstarších ve Východočeském kraji, slavilo v minulých dnech pozoruhodný úspěch. Soubor ZK Botana ve Skutči získal zasloužené prvenství na IX. ročníku Týdne ochotnického divadla v Ronově n. D. Slavnostní představení k 40. výročí vzniku KSČ, hra E. M. Remarqua „Poslední dějství", předvedené skutečskými ochotníky, bylo po zásluze zhodnoceno jako nejlepší. Skutečští tak v tomto ušlechtilém soutěžení předstihli vyspělé soubory Chrudimi, Slatiňan, Ronova a Proseče. Režijní pojetí M. Ostádala — J. Roučky dalo velkou možnost plně vyniknout zkušeným hercům, z nichž zejména H. Zástěrová v roli Grety, J. Roučka jako Schmidt, M. Dušková svou Annou, Ross M. Nováka a Koch V. Polanského se zasloužili o nevšední úspěch představení.

J. O.

ŠUMPERK. Dalo se očekávat, že středoškolští učitelé, kteří jsou členy divadelního kroužku ZK Závodu První Pětiletky v Šumperku, ovlivní také dramaturgický výběr. Při volbě Daňkovy komedie Sklenka krétského vína, kterou uvedli v úterý 6. června v Severomoravském divadle v Šumperku, předpokládali zřejmě minimální humanistické vzdělání svých diváků. Je zapotřebí znát něco z řeckých bájí, má-li se člověk vyznat v rodině bohů a polobohů. Zato i bez těchto vědomostí pochopí dnešní divák impuls k cestě Promethea za ohněm. Žene jej vzhůru k Olympu touha dopátrat se podstaty ohně. Tatáž touha hnala 12. dubna 1961 prvního kosmonauta do vesmíru. Kolem cesty Prometheovy za ohněm napsal Daněk komedii, ve které se vyrovnává satiricky s charakterovými defekty příživníků kolem lidí, kteří se nějakým mimořádným činem proslavili. Zatímco bratr Prometheův si nepřeje návrat hrdiny, aby mohl uchvátit jeho ženu, spekuluje tchýně na důchod a boháč na úsporu investice, jestliže se podnik nepodaří. Vladař by si nerad dal ujít příležitost k okázalé vojenské paradě a kněz si vyhrazuje výhradní právo na zprávy z nebe. Ve hře je děje málo. O událostech se hovoří, místo aby se odehrávaly. Dramatické konflikty chybí téměř úplně. Některé osoby nejednají a slouží autorovi spíše jako amplión k pronášení myšlenek, ne vždy nových. Šumperští ochotníci udělali ze hry, co se z ní udělat dalo. V režii Vl. Smrčky nastudovali svědomitě text, jehož přednesu věnovali veškerou péči. Mluvilo se zřetelně, bylo dbáno správné výslovnosti a hlasy měly značnou stupnici dynamických odstínů. Podobně prozradila uvážená mimika snahu po zvýšení účinku výrazových prostředků. Škoda, že podobná pozornost nebyla věnována ostatní pohybové technice. Chůze na jevišti je nejistá a těžkopádná, zejména sestupování po schodišti s Olympu postrádá herecké-

NA PŘÍBRAMSKU VZESTUP

Osvětový dům v Příbrami uspořádal na počest 40. výročí strany I. okresní divadelní přehlídku nejvyspělejších ochotnických souborů. Nový velký okres je rozdělen na čtyři obvody (Příbram, Dobříš, Sedlčany, Březnice), z nichž má každý svůj osvětový dům. Z každého obvodu se přehlídky zúčastnil jeden soubor, pouze nejlepší inscenace sedlčanského obvodu (Burjakovského Lidé, bděte) se nemohla z technických důvodů realizovat. Přehlídka byla uspořádána záměrně v Chrašticích, aby se právě vesnickým divákům ukázalo dobré divadlo. Záměr se podařil, všechna představení se těšila obrovskému zájmu diváků, okolní JZD převzaly patronáty a každé drželo tomu svému souboru palce.

Vedle pěti soutěžních jsme viděli dvě mimosoutěžní inscenace, které měly sloužit porovnání úrovně našich a jiných souborů. Vystoupil soubor KOS Písek se Šrámkovým Létem a OB Praha — Vysočany se Stanislavovou hrou Návštěva nepřichází. Uspokojil však jen druhý soubor, protože Písečtí zůstali Šrámkovi mnoho dlužni. V soutěži zvítězil soubor OB Rožmitál pod Třemšínem s Blažkovou hrou Příliš štědrý večer. Zahrál ji svěže, čistě a vkusně s citlivým důrazem na ideovou strukturu hry i na její komediální žánr. Na druhém a třetím místě skončily soubory ZK Železárny Čenkov (K. Čapek, Bílá nemoc) a ZK JD Příbram (Molière, Zdravý nemocný), oba soubory s několika mimořádnými ochotnickými herci a ještě nevyrovnanými hereckými kolektivy. Diplomem za účast byly odměněny soubory OB Chraštice (Strakova Dana) a TJ Sokol Dobříš (dramatizace Zápotockého Rozbřesku). Ceny za nejlepší herecké výkony přisoudila porota soudr. Dvořákovi (Sigelius v Bílé nemoci) a Kolaříkové (Tonička ve Zdravém nemocném).

Celá přehlídka potvrdila, že ochotnické divadlo na Příbramsku je v prudkém vzestupu, a to nejen kvantitou, ale i kvalitou práce. Ohlas přehlídky je nám podnětem k jejímu každoročnímu opakování.

K. Štoll

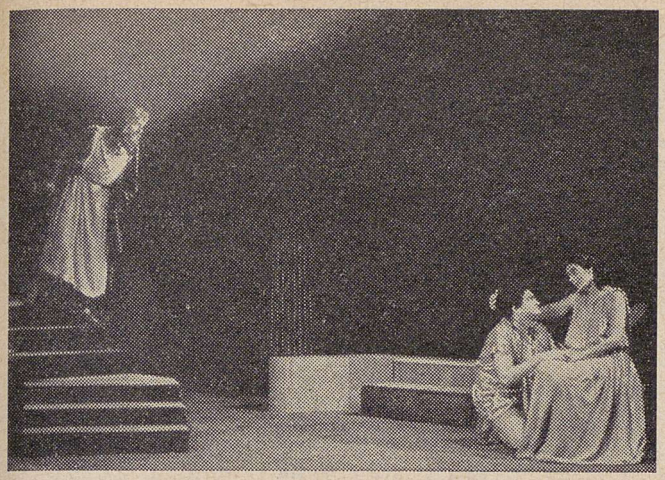

ZK ZPP Šumperk uvádí Daňkovu hru Sklenka krétského vína

ho švihu. J. Černý jako Prometheus stoupá na Olymp jako římský zbrojnoš a ne jako polobůh. Z jednotlivých představitelů zahrál s úspěchem licoměrného, domýšlivého bratra V. Pokorný, třebaže jeho pohyby by vyžadovaly více rytmiky a ladu. Slavomamem zpitého vladaře zpodobnil dobře J. Pavlíček; opatrně kalkulujícího boháče A. Ospalík. Líbil se také veškerého božství zbavený Zeus v podání V. Smrčky. Nejlepší mužskou postavou byl primitivní, přímočarý proletář, který našel ve Vl. Štětinovi vtipného a humorného představitele. Z ženských postav zaujala Hegyné v podání I. Hartlové, ačkoliv role by snesla více dívčího šarmu, který musely mít „ženy poněkud volných mravů" již také ve starých Athénách. Věrnou otrokyni zahrála s úspěchem D. Černá, nedávajíc se strhnout k nemístnému patosu, ke kterému role svádí. Ve Vít. Pokorném má soubor nadaného výtvarníka, který navrhl zajímavou scénu. Schodiště k Olympu a vysoké iontské sloupy dodávaly jevišti žádoucí monumentality. Světelné efekty nutno sladit s událostmi na scéně, se kterými byly při premiéře v rušivém rozporu. Soubor má svoje stálé obecenstvo hlavně z řad mládeže, která zaneprázdněná zkouškami a maturitami přišla jenom v nevelikém počtu. Sál byl poloprázdný. Teprve reprízy po prázdninách ukáží, s jakým úspěchem se setká hra u obecenstva. **P. Lenda**

Hanka (M. Šátralová) a Dvacetiletý (J. Šebrle) z inscenace Blažkova Příliš štědrého večera v Týništi n. O.

TÝNIŠTĚ NAD ORLICÍ. Divadelní soubor Jirásek závodního klubu Český nábytek nacvičil a uvedl v rámci oslav 40. výročí KSČ již začátkem dubna hru Vratislava Blažka Příliš štědrý večer. Mladý režisér Fr. Čech se nebál svěřit role i začínajícím hercům a přesto vytvořil pěkné představení, které mělo spád a akcentovalo myšlenky autora. Inscenaci pomohla také vtipně a funkčně řešená scéna J. Vika. Hra měla pěkný ohlas. Počátkem května byl pak ještě sjednán zájezd do Velké Čermné. Ochotníci z Čermné byli zase pozváni na oplátku do Týniště n. Orl., kde uvedli hru Gangsteři z Valence. Snaživý venkovský soubor měl tak možnost představit se týnišťskému obecenstvu a byl příznivě přijat. Obě hry byly sehrány pod patronátem kolektivu soutěžícího o titul Brigáda socialistické práce ze střihárny n. p. Český nábytek. —**var**—

O STARÉM DĚLNICKÉM DIVADLE V TURNOVĚ

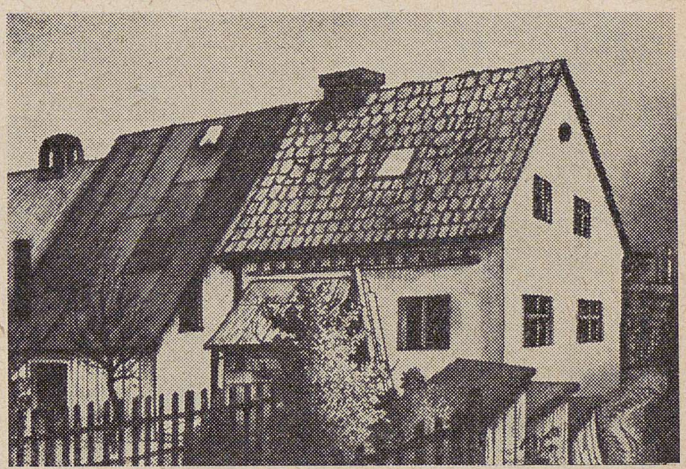

Dům čp. 376 v Turnově, zvaný Kořínkova univerzita

Turnovskému předměstí Durychov se dříve říkalo Hobrmonštot. Na jeho okraji leží hluboko pod úrovní ulice přízemní domek čp. 376. Od r. 1918 patřil Josefu Kořínkovi — truhláři, ale člověku nadobyčej sčetlému a společenskému. Jeho domku se od 40. let minulého století říkávalo „Kořínkova univerzita", protože se tu každý den scházeli okolní sousedé-kamenáři, dělníci, vrtači českých granátů, tiskaři látek a studenti — k zajímavým besedám. Mluvilo se o zeměpisu, dějepisu, astronomii, ale i o politice. Na podzim roku 1847 si zde postavili primitivní jeviště, na němž zprvu jen recitovali a zpívali. Později začali hrát hry, které si sami psali a upravovali podle obsahů starých panáčkových komedií. Hru prokládali různými „extempore" na poměry v Rakousku i ve městě a oživovali — či jak říkávali „elixírovali" — zpěvem jarmarečních písničkářů té doby — J. Téra, Fr. Haisse a neznámého turnovského Ign. Pallase. Hrálo se ovšem bez svolení úřadů jen pro spolehlivou domácí společnost, takže nikdo ve spícím Turnově netušil, že v tmavém Hobrmonštotě se hrají proti Rakousku namířené hry, sice primitivní, ale plné taškařic, písniček i improvizovaných narážek. Schůzky u Kořínků trvaly až do 60. let minulého století.

Josef Baudys, jeden z nejvěrnějších účastníků těchto besed a divadel, psal o těchto krásných večerech „Kořínkovy univerzity" ve svých Zápisech, které byly otiskovány v turnovských Pojizerských listech v r. 1919. Josef Baudys, povzbuzen svými hereckými úspěchy u Kořínků, chtěl se — jak píše ve svých Zápisech — přidat v létě roku 1854 k Zöllnerově společnosti, která v té době hostovala v Turnově. Režisér společnosti J. K. Tyl si mladého Baudyse pozval a jeho úmysl mu rozmluvil. *K. Kinský*

SMÍCH luhačovického festivalu

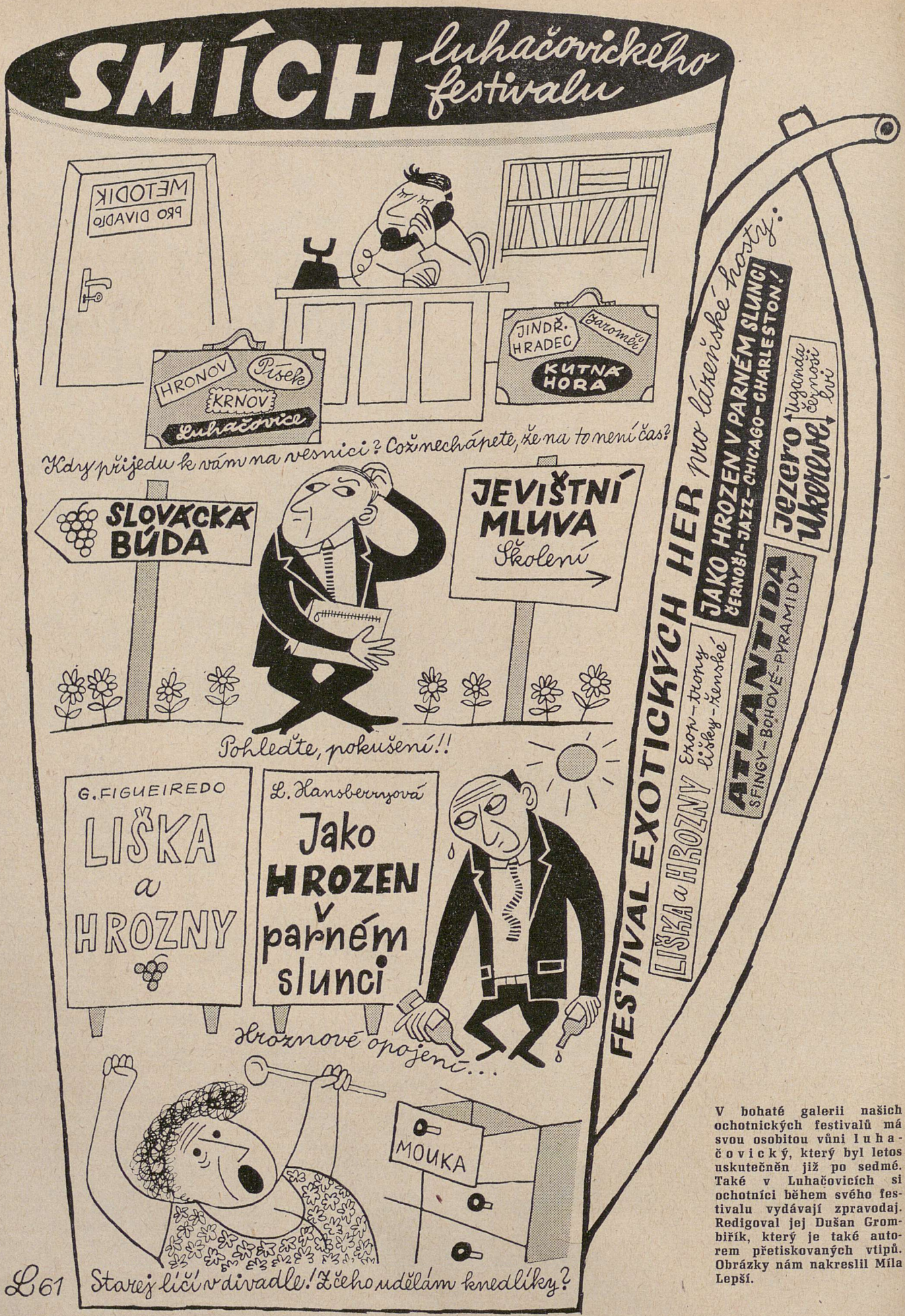

L 61

V bohaté galerii našich ochotnických festivalů má svou osobitou vůni l u h a č o v i c k ý, který byl letos uskutečněn již po sedmé. Také v Luhačovicích si ochotníci během svého festivalu vydávají zpravodaj. Redigoval jej Dušan Grombiřík, který je také autorem přetiskovaných vtipů. Obrázky nám nakreslil Míla Lepší.

Katka (B. Marková) a Ďurko (J. Bouda) z Karvašovy Půlnoční mše v provedení OB Úvaly; foto Manda

ZK Vagonka Tatra-Smíchov uvádí Lope de Vegy Dívku se džbánem

OB Praha-Žižkov: Lope de Vega, Až k smrti milovat; foto Weiss

A. Zámostná v titulní roli paní Kalafové; soubor Ústř. klubu pražské energetiky; foto Červený

ZK MAJ Hronov uvádí Kruczkowského První den svobody: Michal (K. Nemasta), Lucy (M. Meierová)

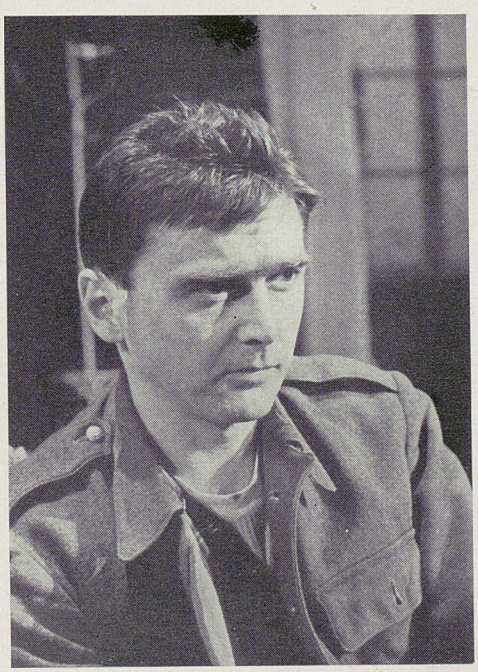

J. Luňáček v roli Anselma a J. Habr v roli Jeronýma v hronovské inscenaci Prvního dne svobody; foto Stránský

Z ochotnického života

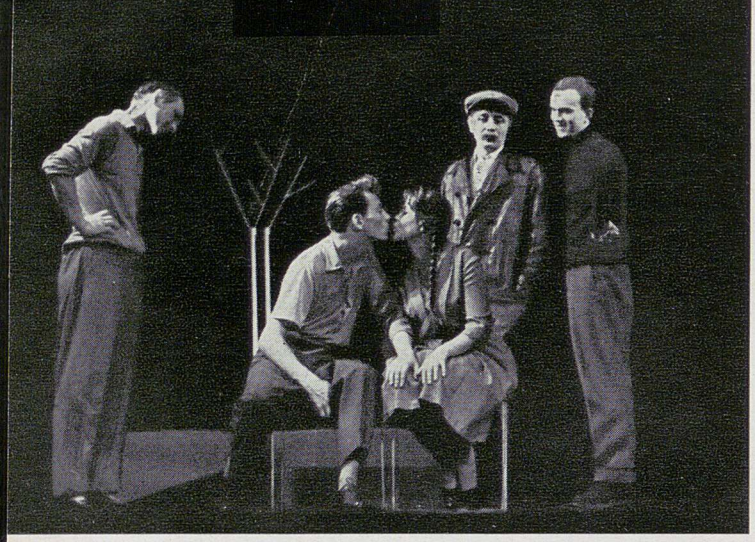

Arbuzovova Irkutská historie. Mincův záběr z vítězné inscenace V. Šrámkova Písku. Soubor OB České Budějovice

L. Pospíchal, Dvojí tvář; uvedl divadelní kroužek ČSM Průmyslové školy stavební v Ostravě

Šrámkův Písek

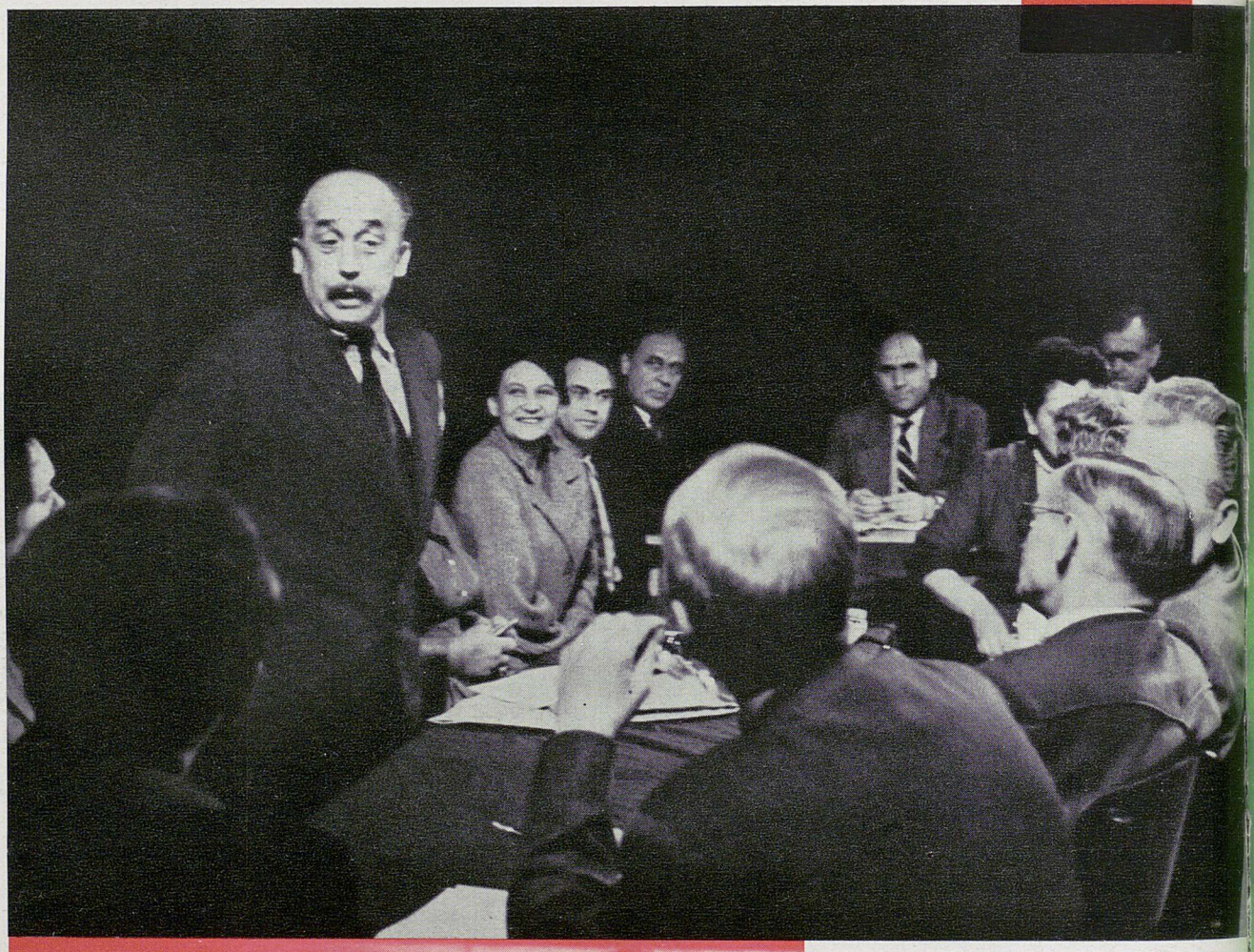

Z radnické inscenace Trojanů

Goldoniho Lhář v provedení studentského souboru Jana Nerudy z Prahy. Snímky Minc